

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1882. Andra Kammaren. N:o 35.

Lördagen den 15 April.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr Statsrådet m. m. J. C. E. Richert aflemnade följande Kongl. Maj:ts nådiga propositioner till Riksdagen, nemligen:

1:o) angående förändringar i assurancesafgiften för försändelser med angifvet värde, hvilka befordras inom riket, m. m.;

2:o) angående de Kongl. teatrarne;

3:o) angående afsöndring af jord från indragna profossbostället Lilla Flittered i Skaraborgs län till planteringsland för en folkskola inom Gustaf Adolfs församling;

4:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter kusken Jan Erik Eriksson;

5:o) angående efterskänkande af kronans rätt till en del af danaarfvet efter aflidne Grosshandlaren F. V. von Stjernemans hustru Mary English Hamilton; samt

6:o) angående beviljande af pension å allmänna indragningsstaten för direktören vid kronoarbeta-stationen på Tjurkö, Majoren O. Th. Sundholms enka och understöd åt hans tre omyndiga barn;

äfvensom Kongl. Maj:ts skrifvelse till Riksdagen, angående utbetalning af det Halmstad—Jönköpings jernvägsaktiebolag beviljade anslag å 500,000 kronor.

Herr Talmannen mottog dessa Kongl. propositioner och den omförmälda nådiga skrifvelsen med förklarande, att Kammaren skulle deråt egna grundlagsenlig behandling.

§ 2.

Upplästes ett så lydande sjukbetyg:

Att Riksdagsmannen Herr M. Dahn för närvarande är af sjukdom hindrad att delta i Andra Kammarens förhandlingar, intygas.

Stockholm den 15 April 1882.

G. Beckmann.

Bataljonsläkare.

§ 3.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:
Konstitutions-Utskottets Utlåtanden N:is 5, 6 och 7;
Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 8; samt
Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:is 3
och 4 (i samlingen N:is 8 och 9).

§ 4.

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.*

Förekom till afgörande Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 7,
angående villkoren för tillverkning af bränvin.

Punkten 1.

Lades till handlingarne.

Uti *punkten 2* hade Utskottet hemställt, att Riksdagen, med förklarande att Kongl. Maj:ts proposition (N:o 26) med förslag till förordning angående villkoren för tillverkning af bränvin, i de delar Bevillnings-Utskottet förhaft till behandling, icke kunnat oförändrad bifallas, måtte antaga ett vid betänkandet fogadt förslag till Art. I, II och III af en sådan förordning jemte ett öfvergående stadgande, som innefattas i förordningsförslaget 49 §.

Efter föredragning häraf lemnades ordet till

Friherre Fock, som yttrade: Med anledning af det sammanhang, som förefinnes mellan de särskilda bestämmelserna i det föreliggande författningsförslaget, anhåller jag vördsamt, dels att §§ 12 och 13 deraf måtte föredragas efter § 19 och dels att § 21 föredrages näst före § 20.

Herr Lyttkens: Med instämmande i Friherre Focks förslag, tillåter jag mig hemställa, att man vid föredragningen af § 1 må få diskutera de principer, som gjort sig gällande i föreliggande författningsförslag, och sedan vid hvarje särskild § göra de yrkanden, hvartill man kan finna skäl, samt att således diskussionen redan vid § 1 må få röra sig om betänkandet i dess helhet.

Jag anhåller om proposition å denna min hemställan.

Sedan öfverläggningen angående föredragningssättet härmed förklarats slutad, biföll Kammarerna såväl hvad Friherre Fock som ock hvad Herr Lyttkens i sådant afseende nu föreslagit; hvarefter skedde föredragning af det vid utlåtandet fogade förordningsförslaget

§ 1, så lydande:

“1. Bränvin må tillverkas af en hvar, som är behörig att idka fabriksrörelse eller ock eger eller innehar i mantal satt eller särskildt

skattlagd jord; och må flere till bränvinstillverkning berättigade för-
ena sig om bedrivande å samma ställe af sådan tillverkning.

2. Domare på landet samt embets- eller tjänsteman, som till
följd af sin befattning kan komma att deltaga i beslut om bränvins-
tillverkning eller i kontroll derå, så ock ecklesiastik embets- eller
tjänsteman, kyrkobetjent och folkskolelärare må dock icke befatta sig
med dylik tillverkning.

3. Vill aktiebolag utöfva bränvinstillverkning, skall bolagets sty-
relse utgöras af personer, som till sådan tillverkning äro berättigade.

4. Å ecklesiastika, civila och militära boställen, afsedda att af
tjensteinnehafvaren bebos, vare bränvinstillverkning förbjuden; så ock å
annan kronans jord, som ej med stadgad åborätt besittes, såvida icke
tillåtelse dertill meddelas af den myndighet, som öfver sådan jord
eger att utöfva tillsyn; dock vare den, som å den tid, Kongl. förord-
ningen den 18 Januari 1855 angående villkoren för bränvinstillverkning
kungjordes, på grund af kontrakt med kronan, vederbörande myndig-
het, korporation eller boställsinnehafvare, såsom brukare eller arren-
dator innehade sådan jord, för sin person bibehållen vid tillåtelsen
att tillverka bränvin, på sätt om jordinnehafvare är stadgad, likväl
icke i något fall längre, än samma kontrakt gäller.“

Herr Wieselgren erhöll ordet och yttrade: Ehuru det föredragna
lagförslaget angår tillverkning af *bränvin*, skall jag likväl icke säga
något om bränvinet. Blott tillåter jag mig omnämna, att en ärad
talare i Första Kammaren för någon tid sedan, vid behandlingen af
en annan fråga, förklarade, att bränvinet vore en "djefvulsdryck"; det
är en kort och träffande benämning, mot hvilken jag för min del
ingenting har att invända.

Jag skall icke heller uppehålla mig vid de millioner, som årligen
genom bränvinstillverkningen tillflyta statsverket. Endast det vill jag
säga, att, om någon önskar förklaring öfver orsaken till svenska folkets
fattigdom, ja, dess *armod*, och till de brott, som så mångenstädes och
så ofta i landet begås, så bör han blott se på Finansdepartementets
tabeller öfver hvad bränvinstillverkningen år efter år inbringar. Någon
bättre förklaring än hvad de gifva vet åtminstone icke jag.

Kongl. propositionen N:o 26, med hvilken det nu föreliggande
lagförslaget öfverlemnats, omtalar, att chefen för Finansdepartementet
vid föredragning af ärendet inför Kongl. Maj:t yttrat sig som följer:
"Sedan Riksdagen i underdånig skrifvelse den 18 Maj 1877 anhållit,
att Eders Kongl. Maj:t täcktes genom sakkunnige män låta öfverse
nu gällande författningar angående tillverkning och försäljning af
bränvin, så har den med anledning häraf af Eders Kongl. Maj:t till-
satta komité" etc.

Mine Herrar! En stor man i vårt land har sagt om Kalmar-
unionen, att densamma var en händelse, som ser ut som en tanke.
Jag undrar om ej skäl förefinnes att här använda samma uttryckssätt
— jag menar med afseende på det förhållande, att chefen för Finans-
departementet *slutat* sitt citat af 1877 års riksdagsskrifvelse *just der*
det syfte angifves, med hänsyn hvartill författningarnes öfverseende

Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)

Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)

önskades. Riksdagens anhållan lyder nemligen i sin helhet så här: — — — — "att Eders Kongl. Maj:t måtte tackas genom sakkunnige män låta öfverse nu gällande författningar angående tillverkning och försäljning af bränvin *i syfte att genom lagstiftningen må kunna åstadkommas ett än kraftigare motverkande af rusdryckers missbruk*". Är det möjligt, att Herr Chefen för Finansdepartementet vid ärendets föredragning i statsrådet *glömt* detta viktiga tillägg till Riksdagens beslut? Man skulle möjligen kunna förmoda, att så illa varit fallet. Vid genomgående af detta förslag till ny tillverkningslag har åtminstone jag för min del *icke* kunnat upptäcka, att denna Riksdagens anhållan tillvunnit sig minsta afseende. Jag har väl hört påstås, att detta af Riksdagen fastställda syfte skulle afse endast försäljningslagen; man skulle i afseende på tillverkningslagen icke göra andra ändringar än sådana som afsåge näringens mera "rationella" utöfning. Men i en sådan "skrifttolkning" är jag icke bevandrad och kan icke heller godkänna den. Riksdagens beslut är affattadt enkelt och klart. Det säger *icke*, att öfverseendet af tillverkningslagen skall åsyfta en rationel utveckling af bränvinshandteringen, men försäljningslagen deremot så affattas, att den motverkar rusdryckers missbruk, utan Riksdagens skrifvelse säger oförtydbart, att öfverseendet af nu gällande lagar skall i fråga om *både* tillverknings- och försäljningslagen gå i den rigtning, att derigenom måtte *än kraftigare* motverkas missbruket af rusdrycker. Men ehuru jag ärligt forskat derefter, har jag icke kunnat finna *ett enda* nytt stadgande i det nu föreliggande lagförslaget, som afser att tillgodose detta syfte. Det enda, jag kan säga, är att man bibehållit några inskränkingar, som redan funnos. Jag skyndar mig dock att erkänna, att jag anser redan detta förhållande vara mycken tack värdt. Under nu rådande omständigheter skulle det icke hafva förvånat mig, om äfven dessa sista spår af en snart förgången uppfattning af bränvinshandteringen hade blifvit undanröjda, och jag skall därför begagna tillfället att uttrycka min djupa tacksamhet till Kongl. Maj:ts rådgifvare, derföre att han icke ansett sig böra ingå på ett par af de ändringsförslag, hvilka komitén tillstyrkt, särskildt det att nedsätta minimum för dagliga tillverkningsbeloppet.

Jag ber nu att få fästa uppmärksamheten vid de rader, som förekomma i samma finansministerns yttrande till statsrådsprotokollet något efter de ord, hvilka jag nyss anmärkte. Der läses: "I det afgifna förslaget om ny tillverkningslag har komitén dels, — — — sökt befria industrien från sådana band, som, *utan att vara erforderliga för kontrollen eller betingade af det sedliga syftet med denna lagstiftning*, endast försvårade handterings rationella utöfvande, dels föreslagit åtgärder till kontrollens förstärkande. Det är således i dessa rader, som man har att finna förklaringsgrunden till de ändringar, som uti lagförslaget blifvit åvägabragta. Om jag nu med denna förklaringsgrund i minnet går att skärskåda innehållet af nu föredragna 1 §, mötes jag i dess *första* moment af den ändring, att, då nu gällande lag medgifver flere till bränvinstillverkning berättigade att förena sig *i bolag* för bedrivande af sådan tillverkning, är deremot i nu föreliggande förslag orden *i bolag* uteslutna, hvadan det nu heter:

“och må flere till bränvinstillverkning berättigade förena sig om bedrifvande å *samma ställe* af sådan tillverkning“. I *andra* momentet finner jag den ändring föreslagen att, då i nu gällande lag “*uti tjenst varande läkare*“ äro förhindrade att bränna bränvin, äro de deremot enligt nya lagförslaget till sådan tillverkning berättigade. *Tredje* momentet är helt och hållet nytt: de personer, som i 2:a mom. förbjudits att befatta sig med bränvinsbränning, varda i detta berättigade dertill, under vilkor endast, att de drifva tillverkningen under form af aktiebolag och icke sjelfva sitta uti bolagsstyrelsen. Går jag så till *fjerde* momentet, är deruti den ändring vidtagen, att då för närvarande tillverkning af bränvin är förbjuden å alla ecklesiastika, civila och militära boställen samt å sådan kronojord, som ej med stadgad åborätt besittes, är den i nya förslaget förbjuden endast å sådana boställen, som äro afsedda att af tjensteinnehafvaren bebos; och å förberörda slags kronojord blott i händelse den myndighet, som öfver sådan jord utöfvar tillsyn, dertill nekat tillstånd.

Nu vill jag fråga, om dessa förändringar i bränvinslagstiftningen verkligen kunna sägas tillkomne endast “*för att befria industrien från sådana band, som, utan att vara erforderliga för kontrollen eller betingade af det sedliga syftet med denna lagstiftning, endast försvåra handteringens rationella utöfvande?*“

Om jag stannar vid första momentet och frågar, huruvida den anförda förklaringsgrunden kan vara tillämplig och befogad i fråga om de ändringar, der föreslagits, kan jag icke annat än *nekande* besvara frågan. För min del måste jag namligen anse, att det finnes större garantier för bränvinsbränningens “*rationella utöfvande*“, om de personer, som vilja förena sig för bedrifvande af bränvinstillverkning, äro skyldige att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som 15 kap. Handelsbalken och Kongl. kungörelsen den 28 Juni 1798 om bolag innehålla, än om så icke är fallet, om, såsom nu är förutsatt, ingenting annat behöfves, än att så eller så många personer slå sig tillsammans för att bränna bränvin “*å samma ställe*“ och utan att vara skyldige iakttaga några af de formella betingelser, som i nämnda lagrum finnas, skrida till verket. Jag vet väl, att redan nu utöfvandet af bränvinshandteringen gått i den rigtning, man nu afser att genom de nya bestämmelserna legalisera. Man har redan på åtskilliga håll tolkat bestämmelserna om bolag på ett så kuriöst sätt, att man ansett dem berättiga flere eller färre att för tillverkning af bränvin tillsammans uppföra ett bränneri, hvori man sedan i tur och ordning bränner till eget husbehof, utan att något spår af bolagsförhållande vid handteringens utöfvande förefinnes. Det gifves knappast närmare analogi i fråga om dylika “*bolag*“ än hvad som förekommer i de flesta större hus i Stockholm och andra städer, der i husen inrymmes en mängd boningslägenheter, men endast en enda tvättstuga. Den få hyresgästerna i tur hvar sin vecka efter öfverenskommelse begagna, och träda sålunda äfven de till hvarandra i samma slags bolagsförhållande. Någon skilnad mellan tvättstugubolaget och det bolag, som uppstår derigenom att skilda personer “*å samma ställe*“ bränna brän-

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

vin, torde svårligen kunna uppvisas — och det är dock senare sorten man nu genom det nya förslaget söker legalisera.

Ehuru jag väl med säkerhet vet, att jag genom ett sådant yttrande kan uppkalla en storm emot mig, anser jag mig dock icke böra underlåta att påpeka, hurusom detta stadgande inbjuder till etablerande af husbehofsbränningen här i landet på nytt, ehuru i en mera modern och elegant form. Jag föreställer mig nemligen, att det säkerligen skall uppkalla en mängd bybrännerier i stället för de forna stugubrännerierna, båda hvarandra lika deri, att man i dem bränner blott för eget behof, om än de senare kunde anses beqvämare för tillverkaren, då han nemligen ju icke behöfde vandra någon väg för att till pannan föra råvaran eller derifrån hemskafla bränvinet. Jag ber herrarne dock noga eftersinna, huruvida frukterna af den gamla husbehofsbränningen verkligen voro af en så lockande beskaffenhet, att vi genom ett stadgande i den riktning här föreslagits böra möjliggöra dess återinförande.

Om jag nu öfvergår till andra momentet för att se till, huruvida *der* föreslagna förändring i gällande bränvinslagstiftning endast afser att befrämja "handteringens rationella utöfvande", må jag väl anses ega full rätt att fråga, om svenska läkarecorpsen gjort sig så känd för skicklighet i tillverkning af bränvin, att man genom deras insläppande bland tillverkarne skulle gifva handteringen en högre lyftning än förut; för min del känner jag icke något skäl för en sådan öfvertygelse. *Intet* finnes heller anfördt, som kunde utvisa behofvet af en ändring i nu gällande stadgande; och jag kan derföre icke annat än anse att de skäl, som på sin tid anfördes, då den ifrågavarande bestämmelsen i lagen infördes, ännu stå ovederlagda. Jag ber att få erinra Kammaren om, hvilka dessa skäl voro. Den 27 April 1854, då hos ridderskapet och adeln föredrogs 1 § af det förslag till tillverkningslag, som sedan antogs och den 18 Januari 1855 blef gällande lag, yttrade dåvarande ordföranden i sundhetskollegium Generaldirektören Professor *C. J. Ekströmer*: "Långt ifrån att vilja inskränka antalet af de personer, hvilka genom ifrågavarande moment skulle förhindras att befatta sig med tillverkning af bränvin, vill jag snarare utsträcka detta antal och tillstyrker i synnerhet, att bland dem måtte blifva upptagen en talrik klass af medborgare, af hvilka en del är uti statens tjänst, nemligen *läkarne*. Ingen är bättre än läkaren i tillfälle att bedöma de bedröfliga följder, hvilka så väl i fysiskt som moraliskt hänseende förorsakas af bränvinets missbruk. Då han härutaf har en nästan daglig erfarenhet, bör det allraminst för honom komma i fråga att befatta sig med tillverkningen af en skadlig dryck, hvars omåttliga njutande grundlägger så många lidanden, hvilka sedermera blifva föremål för hans behandling och mot hvilka han oftast så litet förmår uträtta. Läkaren har dessutom alltid full sysselsättning, om han tillbörligen sköter sitt kall och följer den utveckling, läkarevetenskapen oupphörligen genom nya rön och iakttagelser erhåller, hvarföre hans tid och omtanke ej böra tagas i anspråk af något byrke, allra minst af bränvinstillverkning."

Jag hemställer, huruvida icke dessa ord ännu i dag kunna anses ega *sin fulla giltighet*.

Den i 3:dje momentet föreslagna förändring erhåller sin vederbörliga belysning genom det på sid. 31 i den Kongl. propositionen förekommande yttrande af chefen för Finansdepartementet, der det heter: "Hvad aktieegarne i öfrigt beträffar, lärer det svårigen låta sig göra att genom lag hindra, det bland dem kunna förekomma personer, som ej äro behörige att sjelfve tillverka bränvin." För min del kan jag ej tolka bestämmelsen i förevarande moment på annat sätt, än att de personer, som eljest icke äro berättigade att utöfva bränvinstillverkning, kunna blifva det genom att ingå såsom delegare i ett aktiebolag. Är denna tolkning riktig — och jag vågar tro det — då frågas: kan det anses vara en åtgärd "*till kontrollens förstärkande*", att man tillåter desse tjänstemän, öfverståhållare och landshöfdingar, landssekreterare, landskamererare, domare, kronfogdar och prester m. fl. att bilda aktiebolag för bedrivande af bränvinstillverkning, endast med det vilkor, att de sjelfve icke ingå i bolagets styrelse? Kan det vidare lända till förstärkande af kontrollen, att man tillåter *sjelfve kontrollören* att ingå såsom delegare i det bolag, hvars tillverkning han skall kontrollera? Och man eger icke rätt att såsom oantaglig afvisa t. ex. en sådan händelse, att när kontrollören kommer till ort och ställe för att fullgöra sitt värf, så erbjuder honom bolagsdisponenten helt vänligt att få köpa en aktie i bolaget för ett mycket ringa pris, endast tillräckligt att värja kontrollören mot ansvar för öfverträdelse af förbudet att af bränvinstillverkaren mottaga gåfva. Jag åtminstone kan icke inse, att fullt lagliga möjligheter af detta slag kunna lända "*till kontrollens förstärkande*", lika litet som de äro egnade att befämja vare sig det sedliga eller det ekonomiska syftet med denna lag. Icke heller kan jag tillmäta någon egentlig betydelse åt det skäl, som Herr Finansministern, på sätt jag nyss nämnde, anfört såsom stöd för förändringen, att namligen man icke kan "genom lag förhindra" personer, som ej äro behörige att sjelfve tillverka bränvin, att ingå som delegare i ett bolag, som drifver sådan tillverkning. Visserligen är det äfven i min tanke omöjligt att "genom lag förhindra" detta; men det är äfven omöjligt att genom lag förhindra, att det stjåles, och likväl lär förmodligen Herr Finansministern därför icke vilja ifrågasätta upphäfvande af 20:de kapitlet strafflagen? Det finnes icke någon enda förseelse eller något enda brott, som man genom lagstadgande kan förekomma, men icke får väl derföre lagen anses onödig eller dess befogenhet dragas i tvifvelsmål.

Går jag nu till 4:de momentet af den föredragna paragrafen, så stadgas der: "å ecklesiastika, civila och militära boställen, afsedda att af tjensteinnehafvaren bebos, vare bränvinstillverkning förbjuden". Jag undrar, mine Herrar, om man icke mera rakt på saken kunnat uttrycka detta så: "å ecklesiastika boställen vare bränvinstillverkning förbjuden". Eller huru många civila och militära boställen finnas väl numera, som äro afsedda att af tjensteinnehafvaren bebos? Och om än några sådana ännu finnas, så lärer det — att döma efter den uppfattning, som regering och Riksdag i dessa stycken vid så många tillfällen uttalat — icke dröja länge, innan äfven de äro försvunna. Man

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)

skulle möjligen kunna mot mig invända, att med uttrycket afses, att alla ecklesiastika, civila och militära boställen, blott de någon gång i tiden varit *afsedda* att af tjensteinnehafvaren bebos, skulle falla under denna bestämmelse. För min del skulle det mycket glädja mig, om detta vore meningen, men jag är *icke viss* att så är, och deremot *alldeles viss*, att en sådan mening icke finnes i paragrafen tydligen uttryckt. Jag kan således icke vara tillfredsställd med den föreslagna förändringen. Och äfven i detta fall ber jag att få påminna Kamraren om de skäl, med hvilka man motiverade förbudet mot bränvinsbränning å boställen och förberörda slags kronojord, då det först i lagen infördes. Riksdagen beslöt nemligen dess införande på den klart uttalade grunden, "att då staten sjelf ej ansågs böra drifva ifrågavarande handtering, innehafvare af kronans jord ej heller skulle ega dermed befatta sig; samt att skogen eller annan tillgång till bränsle borde skyddas mot den förbrukning, som bränvinsbränning kunde derå förorsaka." Vidare säga Rikets Ständer sig i öfrigt tro, "att alla exempel, som visa, det jordbruk kan med fördel drifvas utan denna näring, äro af hög vigt och böra spridas äfven på orter, der näringen är allmän och bildat en tro på sin nödvändighet såsom binäring". Vål förutser jag den invändningen, att detta skäl nu föga betyder, om det än kunde anföras och ega sin vigt på den tiden, då den närmast föregående var af husbehofsbränningen så bemängd, att det behöfdes kraftiga åtgärder för att öfvertyga om denna binärings obehöflighet. Ja, en sådan invändning kan ju visserligen i någon mån synas befogad; men jag ber likväl deremot få bemärka, att under de sist förflutna tjugu åren har den ekonomiska uppfattningen af bränvinsbränningen varit i en stadig reaktion till samma förhållande, som egde rum, då 1855 års lagstiftning bröt med den föregående. Jag anser mig i det fallet icke behöfva återropa något annat bevis än bränvinskomiténs eget utlåtande, deri det så starkt betonas, att de af komitén föreslagna lättnaderna vid bränvinstillverkningen äro *afsedda* att sätta "äfven *den mindre jordbrukaren*" i tillfälle att utöfva denna för honom så fördelaktiga handtering, genom hvilken han sättes i stånd att bättre än annars tillgodogöra sig produkterna af sitt jordbruk. Men det kan under sådana förhållanden icke vara klokt att *underlätta* reaktionen genom att undanröjda de hinder och försvaga det goda föredöme, som af 1855 års Riksdag ansågs vara af så hög vigt, och hvilkas bestånd man därför genom detta moment i lagen sökte betrygga.

Jag tror mig med hvad jag nu yttrat hafva ådagalagt, att den af Herr Chefen för Finansdepartementet anförda förklaringsgrunden för ändringarne i första paragrafen af ifrågavarande lag icke är tillfyllestgörande; att man således icke kan säga, att dessa ändringar äro erforderliga för att "befria industrien från sådana band, som, utan att vara erforderliga för kontrollen eller betingade af det sedliga syftet med denna lagstiftning, endast försvåra handteringsens rationella utöfvande", samt att, om man vågar ett sådant påstående, som det i statsrådsprotokollet anförda, man dock omöjligen kan göra det med anspråk på att icke blifva — gendrifven.

Jag skall icke längre upptaga Kammarens tid. Jag ber endast få bemärka, att Kammaren efter genomseendet af den i Kammaren utdelade bok, som utgifvits af *Svenska Nykterhetssällskapet* och innehåller sällskapets petition med deri åberopade utlåtanden, icke gerna kan vara i okunighet om hvad en *öfvervägande* och *afseendevärd* del af svenska folket tänker om de i denna paragraf föreslagna ändringarne. Ensam om min mening tror jag mig därför icke stå, när jag yrkar afslag å den nu föredragna paragrafen, såväl sådan den förekommer i Kongl. Maj:ts proposition som ock sådan den blifvit af Utskottet föreslagen, och i stället yrkar bifall till densamma, sådan den lyder i nu gällande bränvinstillverkningslag.

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

Häruti förenade sig Herrar *Fredenberg, P. M. Larsson* i Löa, *Trybom, F. G. Sandvall, Magnus Andersson, J. Anderson* i Tenhult, *J. E. Johansson* i Forneby, *Schenström, Hammarberg, Angel, Melin, J. Sandvall, Wallenius, Magnus Jonsson, Mejenqvist, Göransson* och *J. E. Ericsson* i Ahlberga.

Herr Lyttkens: Herr Talman! Med den rätt, som Kammaren gifvit, skall jag taga mig friheten att egna någon uppmärksamhet åt lagen i sin helhet.

När man genomläser den Kongl. propositionen, så möter man bland de deri föreslagna ändringarne först en begäran om en skatte-tillökning. Den är visserligen obetydlig, men det är likväl en skatte-tillökning; den belöper sig till cirka 8- å 900,000 kronor. Och det är icke mot sjelfva principen, att, när en sådan skatt behöfves, lägga den på denna artikel, som jag uppträder, utan mot åtgärden att höja en skatt, när statens behof icke fordrar det. Af den Kongl. propositionen angående statsverkets tillstånd och behof synes, att det finnes ett betydligt öfverskott, som skall läggas till den så kallade grundfonden, hvilken fond jag anser riktigare bör kallas för det kassaförslag, med hvilket Statskontoret skall röra sig; och då dertill kommer att bankovinsten utgör cirka 400,000 kronor mera än Kongl. Maj:t beräknat, så förefinnes redan deri en tillgång, tillräcklig att fylla statsverkets behof af kassaförslag, utan att för sådant ändamål behöfver tillgripas en ny skatt. Med allt det förtroende, som jag hyser till den nuvarande regeringen derom, att penningarne skola väl användas, kan jag likväl icke gilla, att densamma på detta sätt kommer fram med förslag till en ny beskattning, då den ej behöfs. Det har för öfrigt väckt min förvåning, att man vill öfvergå från det nuvarande systemet med kannmått till liter-systemet, då sådant icke är af behofvet påkalladt nu, enär, som vi veta, det är först vid 1889 års slut, som metersystemet i sin helhet skall vara infördt i den allmänna rörelsen. Likaså anser jag det vara skadligt, om man på detta sätt anskaffar penningar och på förhand tillgriper denna utväg; det skall då kanske blifva omöjligt att, när en gång behofvet sådant påkallar, tillgripa detta medel för att fylla statsverkets behof. Men då dessutom, såsom jag tror och på sätt jag äfven skall försöka att visa, det icke kommer statsverket till godo synnerligen mycket af dessa 850,000 kro-

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

nor, utan de komma att stanna i andra händer, genom de förslag som i andra punkten föreslås, så är denna skatteförhöjning ännu mer oriktig. Hvad vidare angår de ifrågasatta kontrollapparaterna, så har behovet af dem gjort sig gällande i den allmänna meningen genom framkastade misstankar derom, att många öarligheter skulle begås, att maskopi skulle ega rum emellan bränvinsbrännare och kontrollanter. Det är möjligt, att dessa misstankar ega någon grund, men äfven om så är förhållandet, så tviflar jag dock, att dessa öarligheter bedrivits i så stor skala, som man velat tro, ty i sådant fall skulle de utan tvifvel förr eller senare blifvit mera upptäckta; och med hänsyn dertill, att under loppet af så många år högst 3 eller 4 åtal vederligen blifvit anställda, så kan man icke gerna tänka sig såsom en allmän regel, att dylika öarligheter ega rum. Men det oaktadt är jag för min del gerna med om införandet af kontrollapparater för att derigenom betrygga bränvinsbrännarne mot misstanken att möjligen vilja försnilla statens medel; men innan jag påyrkar att detta skall ske, så vill jag att apparaterna skola prövas här i landet mera än som hittills skett. Man har visserligen anställt prof med dem vid ett par brännerier, men jag anser detta icke vara tillräckligt. Jag har i den utländska literaturen sett uttalanden derom, att dessa apparater icke varit i allo tillfyllestgörande. Huru dermed må förhålla sig, vågar jag naturligtvis icke yttra mig om, men hvad jag bestämdt vet är, att dessa apparater icke eusamma och allena fylla det ändamål, som med dem afses. Om man således genast skulle besluta deras införande och lemna dem ensamt vitsord, innan de på förhand varit underkastade en sådan pröfning, så skulle staten genom hvarje apparat, som visar oriktigt, kanske förlora lika mycket som om kontrollanter och tillverkare vore med hvarandra i komplott. Och säkert är, att, om 300 dylika apparater på en gång och på så kort tid skulle uppsättas af fullt sakkunnige personer, synnerliga svårigheter skulle möta för att medhinnna uppställandet af dessa instrument. De äro lika ömtåliga som kronometrar och lika känsliga som dessa — de måste uppsättas så, att de äro tillräckligt skyddade för fukt, aska, dam, skakningar m. fl. på dem menligt inverkan förhållanden. Det är också gifvet, att på hvarje ställe, der till följd af dylika omständigheter eller genom mindre noggrann uppsättning och justering apparaten visar ett resultat till bränvinstillverkarens fördel, denne skall tåga stilla, ty han har då ingenting att klaga öfver; deremot om densamma visar till hans nackdel, så skall detta omskrivas så, att man slutligen kastar bort apparaten såsom varande för sitt ändamål oduglig, hvilket åter vore skadligt. Jag skulle därför vilja föreslå att den nuvarande kontrollmetoden bibehålles, och att mätningen egde rum på det gamla viset, samt att derjemte sådana kontrollapparater anbringades och pröfvades, som kunde visa om någon maskopi egde rum emellan kontrollanten och tillverkaren; ty jag anser det vara af ytterlig vigt, att en noggrann pröfning af dessa apparater eger rum, innan man skrider till det steget att på en gång införa alla dessa apparater och lemna dem ensamt vitsord rörande den skatt, som skall betalas. Man får dessutom icke veta, huru dessa apparater verka,

om icke, der de anbringas, noggrann uppmätning tillika sker; och regeringen kan då icke heller få reda på, huruvida apparaten visar rätt. För bedömandet af sistnämnda förhållande är emellertid uppmätning för en enda dag icke tillräcklig, ej heller en enda apparats pröfning. Dessutom kan man icke med säkerhet veta, hvilket slag af apparater för våra förhållanden är det bästa, och ehuru det är möjligt, att det nu finnes någon apparat, som kan anses fullgöra såväl det ena som det andra af de anspråk, man önskar uppfylla, så skulle det likväl kunna inträffa, att, när det verkligen kommer i fråga att införa dylika apparater, någon af vårt eget lands ingenjörer skulle vilja till täflan anmäla någon apparat af inhemsk tillverkning. Om jag således medgifver, att en del sådana apparater under loppet af detta år uppsättas, så anser jag dock, att på samma gång uppmätning bör ske på det gamla viset, hvarigenom man får veta, huru apparaterna fullgöra sina åligganden, och om de fullgöra dessa väl, skall också skrieket angående apparaternas oduglighet blifva tystadt.

Jag öfvergår nu till frågan om nederlagsrätten. Denna rätt möter oss i författningen under tvenne särskilda former, hvilka båda, åtminstone för mig, som en gång suttit i en komité för utredande af dithörande förhållanden, alltid varit motbjudande. Den första formen är den, att den gifver bränvinstillverkaren rätt att nyttja nederlagsrätten under obegränsad tid, utan att han behöfver uppgöra slutliqvid med staten. Jag erkänner, att detta är till fördel för tillverkaren; men det är icke hans talan jag för, utan statens, och jag anser för öfrigt, att denna utsträckning af nederlagsrätten icke är öfverensstämmande med god ordning, då den leder till, att statens inkomster förskjutas till en obestämd framtid, och dessutom åstadkommer oreda i afseende på räkenskapers uppgörande och avslutande. Den andra formen af nederlag är förflyttningen deraf. Det blir den, som kommer att sluka den föreslagna förhöjningen af skatten och kanske litet dertill. Det är föreslaget, att frågor angående sådan rättighet till nederlag skola underställas Kongl. Maj:ts pröfning och af honom medgifvas eller afslås. Frågar man sig nu, till hvem denna nederlagsrätt skall lemnas, så vill jag uttala såsom min fullkomliga öfvertygelse, att Kongl. Maj:t icke skall finna lämpligt att låta andra, än de, som handla med bränvin i större skala, begagna sig af denna nederlagsrätt; ty det skulle vara mycket svårt och för staten temligen dyrbart att underhålla kontrollanter vid hvarje nederlag för hvar och en, som kanske drifver handel med endast 3- à 5,000 kannor bränvin om året, såsom till exempel fallet kan vara med gästgifverier på landsbygden. Man har sagt, att kontrollen skulle komma att kosta minst 30 kronor för hvarje sådant nederlag, men jag tror att man icke skall kunna få någon, som utöfvar en dylik kontroll mot en så ringa ersättning. Jag tror också, att det skulle möta svårigheter för dessa smärre bränvinshandlare att uppfylla de vilkor, som Kongl. Maj:t kan komma att föreskrifva, och hvem skulle då få denna nederlagsrätt? Jo, de stora bränvinshandlarna, hvilka handla med denna vara till flera millioners värde, samt städernas bolag, hvilka köpa upp bränvin om hösten för

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.*
(Forts.)

att lägga det å sina nederlag. Och hvad göra vi då? Jo, vi medgifva dessa, att hvad skatten beträffar räntefritt drifva sin rörelse på statens bekostnad; ty då bränvinet i handeln åtgår successivt från den första månaden till den sista, så vinna de alltid sex månaders ränta å hvad de under året försälja, dessutom måste bolagen, för att kunna möta försäljningen vid försäljningsårets början, hafva gammalt bränvin på lager; detta uttages väl, men annat ditlägges i stället och så fortgår undan för undan, hvarigenom denna del af lagret blifver liggande obeskattad, och den kommer således att undgå beskattning ända till dess författningen i detta hänseende blir ändrad. Jag vill, för att belysa detta, taga exempel från ett bolag, som drifver sin rörelse med t. ex. 120,000 kannors årlig omsättning. Bolaget är nödsakadt vid hvarje försäljningsårs början att hafva minst 20,000 kannor på förlag. Då året börjar, har bolaget dessa 20,000 kannor inne och således behöfver bolaget köpa 120,000 kannor till. Antag nu, att bolaget säljer 10,000 kannor månad efter månad. För de 20,000 kannor bränvin, som bolaget hade vid årets början, är skatten betald; för hvarje månad uttager det 10,000 kannor; af de inköpta 100,000 kannor blifva vid årets slut 20,000 kannor kvarliggande och obeskattade. Bolaget behöfver ej betala skatt för det vid årets slut kvarliggande, förrän varan uttages från nederlaget. På detta sätt fortgår det år efter år. Och skattens inbetalning å det vid försäljningsårets slut kvarliggande bränvinet blifver ju på detta sätt fördröjd år för år; detta synes mig vara af beskaffenhet att påkalla ändrade bestämmelser i den föreslagna författningen angående dessa frågor. Vi hafva ej full kännedom om, huru mycket bränvin, som ligger på dels nederlag, dels hos bränvinshandlarne och dels hos bolagen vid bränneriårets början den 1 Oktober; man har under flera år hört detsamma uppgifva vara 4,000,000 å 5,000,000 kannor. Det är skatteinkomsten af dessa kannor, som förskjutes; jag vill dermed icke säga, att icke inkomsten förr eller senare skall till statsverket inflyta, men när? Jo, först när denna lag blir ändrad. Den tillökning i statsinkomster af 800,000 kronor, som man här påräknat, stannar på detta sätt hos herrar bränvinshandlare och bränvinsbolag genom den stora räntevinst de erhålla och den stora fördel att i sin rörelse ej behöfva mer än $\frac{1}{3}$ af kapital emot hvad de förut behöfde. Jag anser, att det för oss, som skola bevaka statens rätt, är af yttersta vigt att jemväl i förevarande fall se till, att staten icke går miste om de inkomster, som densamma rätteligen tillkomma, och på tider, som äro beräknade. Vi hafva hört, hurusom, vid den tid militieboställena utarrenderades för statens räkning, Statskontoret måste af Riksgäldskontoret låna 13,000,000 kronor, och att det uppgafs att fördröjningen af dessa arrendens inbetalning till följande vår var förnämsta orsaken härtill. Genom bifall till föreliggande förslag skulle ytterligare tillkomma en förskjutning af statsinkomster; hur mycket skall till följd häraf behöfva upplånas och förräntas? Dessutom, mine Herrar, är den allmänna oviljan öfver städernas monopol i bränvinshandeln så stor, att man verkligen kan säga, att glaset är rågad, så att det blott skulle behöfvas en liten droppe till, för att glaset

skulle flöda öfver, och detta monopol tagas ifrån dem, hvarigenom denna i sedlighetens intresse nu väl ordnade bränvinshandel skulle kunna komma på afvägar.

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

Af alla dessa skäl, som jag här anfört, skulle jag, för att icke motsätta mig kontrollapparaters införande, vilja göra ett yrkande redan vid denna paragraf, hvilket genast skulle ställa frågan på dess rätta ståndpunkt, nemligen yrkande om återremiss under följande uttryck: "att punkten återremitteras, för att Utskottet må uppgöra och inkomma med ett förslag, som, med bibehållande i öfrigt af den nuvarande lagen oförändrad, dock medgifver Kongl. Maj:t rättighet att bestämma, i hvilket eller hvilka brännerier kontrollapparater skola på statens bekostnad insättas, och att Utskottet föreslår storleken af det förslagsanslag, som för detta ändamål bör ställas till Kongl. Maj:ts förfogande." Om Kammaren skulle bifalla mitt yrkande om återremiss i denna form, har Kammaren dermed uttalat sig mot alla dessa förslag att förskjuta statens inkomster genom dessa här medgifna rättigheter till nederlag och deras förflyttande från ett ställe till ett annat. Kammaren har äfven derigenom medgifvit införande af kontrollapparater och lemnat Kongl. Maj:t medel att införa sådana för att prövas, och på det man må se, huru saken gestaltar sig i verkligheten och på olika ställen. Man har derigenom ej gjort annat än uppskjutit frågan om dessa apparaters införande i allo, äfvensom man uppskjutit medgifvandet om att dessa apparater skola vara de, som inför lagen ega vitsord angående den uppmätta storleken, till dess de blifvit pröfvade. Men för öfrigt har man bibehållit den gamla lagen, som både från status synpunkt i pekuniärt afseende och i folkets ögon i sedligt afseende är bättre än denna nu föreslagna.

Till hvad jag nyss yttrade om nederlagen skall jag be att få lägga ännu en omständighet, som jag då ej erinrade mig, nemligen de ofantligt stora svårigheter, som skulle uppkomma vid lagens verkställande, om det medgifves, att nederlagen finge förflyttas från ett ställe till ett annat. Hvarken Utskottet eller komiterade hafva gifvit sig in på frågan, huru det skulle tillgå vid nederlagens bildande. Det är väl sant att det kunde verkställas på så sätt, att man erlade skatt vid nederlagets flyttande från ett ställe och finge den tillbaka på ett annat, eller genom öfverflyttningsbevis från ett landskontor till ett annat, men jag tror dock att härvid skulle möta många svårigheter, då man tänker sig att bränvinet å ett nederlag kan vara uppköpt från 5 till 6 olika provinser, och då man vidare tänker sig att det ej blifver någon slutuppgörelse vid årets slut, utan bränvinet ligger kvar i större eller mindre partier. Härigenom skulle, som sagdt, så många svårigheter uppstå, att jag tror att förslaget skulle visa sig olämpligt. Jag anhåller derföre om återremiss. Skulle detta ej bifallas, anhåller jag att vid de punkter, som röra de af mig nu påpekade förhållanden, få göra de särskilda yrkanden, hvartill jag kan anse mig befogad.

Herrar *Jöns Rundbäck, Smedberg, Magnusson, Otterborg, Sven Andreasson* i Tollered, *Sven Andersson* i Plöninge, *Söderström, Johannes Larsson* och *Hægström* instämde med Herr Lyttkens.

Angående
förslag till ny
brännvinstill-
verkningslag.
(Forts.)

Herr Rubensson: Herr Talman! Mine Herrar! Då den talare, som strax före mig hade ordet, föreslog, att Kammaren måtte besluta, att man vid diskussionen om den första paragrafen i här föreliggande förslag äfven måtte få diskutera de frågor, som beröras i de följande paragraferna, förestälde jag mig, att meningen med denna bestämmelse var den, att man, på samma gång man verkligen diskuterade första paragrafens bestämmelser, skulle ega rättighet att yttra sig äfven om de öfriga paragrafernas innehåll i den mån de antingen sammanhänge med den första paragrafen eller med den allmänna tendens, som kunde anses ligga i ifrågavarande lagförslag. Så har emellertid samme förslagsställare icke uppfattat sitt förslag och Kammarens bifall till detsamma. Oaktadt han sjelf föreslagit, att beslut rörande de särskilda paragraferna ej måtte fattas annat än då dessa föredrogos, och oaktadt han, såvidt jag kunnat uppfatta, icke haft ett enda ord att säga mot innehållet af denna första paragraf, sådan den i Utskottets förslag föreligger, utan han endast gjorde specialanmärkningar om en del andra paragrafer, har han dock tilltrött sig kunna hos Kammaren yrka återremiss af samma första paragraf på grund af dessa anmärkningar mot de följande. Jag kan ej föreställa mig, att Kammaren skulle vilja gå till väga på sådant sätt vid behandlingen af ett lagförslag. Det är visserligen sant, att det här gäller brännvinet, och då kan man vänta sig hvad som helst. Men jag ber dock herrarne betänka, att det icke är fråga om att lagstifta i den stora och svåra frågan, nemligen angående försäljningen, utan att det endast gäller tillverkningen, hvarför denna fråga bör kunna behandlas nyktert.

Nu ber jag få vända mig mot den förste talaren. Det var naturligtvis att vänta, att han, med de tendenser han har, ej skulle vilja vara med om den ändring, som Kongl. Maj:t i denna paragraf föreslagit, jemförd med den nuvarande lagen, och ännu mindre med om den del af den nedsatta komiténs förslag i samma paragraf, hvilken ej vunnit Kongl. Maj:ts bifall. Han började med — hvilket jag också väntat mig — att repliera på Riksdagens för alla bekanta skrifvelse af år 1877, der Riksdagen begärde, att en revision skulle ega rum af tillverknings- och försäljningslagarne, och der Riksdagen begagnade de äfvenledes bekanta orden, att ändamålet med denna revision skulle vara att än mer motverka rusdryckernas missbruk. Nu säger talaren, att först komitén och sedan Kongl. Maj:t ej fäst sig vid hvad Riksdagen velat åstadkomma genom revision af tillverkningslagen, nemligen inskränkningen i rusdryckernas missbruk.

Jag anhåller dock att härvid få erinra om en sak, som är ganska vigtig, nemligen att genom *en* bestämmelse i tillverkningslagen alla äro ense att motverka rusdryckernas missbruk, den bestämmelse nemligen, som lägger på brännvinet en hög skatt. I detta afseende föreslog komitén en väsentlig ökning, nemligen från 80 öre kannan, den dåvarande skatten, till 1 krona 20 öre, och Kongl. Maj:t har äfven nu, fast på annan grund, för tillfället föreslagit någon tillökning i samma skatt. Det är alldeles klart, att både komitén och Kongl. Maj:t ansett tillverkningslagen böra ändras i syfte att förekomma rusdryckernas missbruk, men inskränkt sig till att lägga korrektivet en-

dast i bestämmelsen om skatten, men icke på andra ställen. Det är mig ingalunda obekant, att talaren på göteborgsbänken och — såsom man hörde af de många instämmandena i hans yttrande — flere med honom äro af en motsatt åsigt, i det de anse, att detta korrektiv i tillverkningslagen bör finnas icke allenast på antydda stället, utan äfven på en massa andra ställen. När 1855 den stora reformen genomfördes, ville man försvåra och fördyra bränvinskonsumeringen icke allenast genom försäljningslagen utan äfven genom tillverkningslagen, och i senare afseendet i främsta rummet genom höjande af tillverkningskatten och afskaffande af småpannorna. Då togs nemligen första steget till dessa pannors afskaffande. Men man nöjde sig icke med detta, utan ville på hvarjehanda andra sätt försvåra bränvinsbränningen. Man fann dock snart, att detta senare i tillämpningen icke så uppfylde ändamålet, som man trott. Det dröjde också icke många år, innan man började i afseende å dessa delar af bränvinstillverkningslagen inslå på en helt annan väg, än den man 1855 beträdde. Och det är icke utan, att 1855 års lagstiftare sjelfva till viss grad medgäfvot, att dessa senare bestämmelser icke egentligen och strängt taget behöfdes, utan tillkommit mera, så att säga, för att vika för den allmänna opinionen, som fordrat dem. Detta är alldeles tydligt utsagdt, hvad beträffar det kanske viktigaste bland dessa stadganden i lagen, tiden, under hvilken bränvinsbränning fick ega rum. I början var denna tid så högst inskränkt, men snart utvidgades den mer och mer. Det sätt, hvarpå man nu vill se saken, är också efter mitt begrepp alldeles riktigt. Ty det går icke an att lägga sådana restriktioner å bränvinstillverkningen. I sitt varma och fosterländska nit mot rusdryckernas missbruk har man, enligt min uppfattning, redan länge begått ett väsentligt fel, då man i stället för att vända sig direkt dit man bör vända sig, och der man bör lägga ansvaret för dessa missbruk, nemligen mot drinkaren, vändt sig åt hvarjehanda andra håll. Man har sålunda hållit straffpredikningar mot sjelfva bränvinet, likasom vore det en person, som svarade för sina gerningar, mot bränvinstillverkarne med flere; men alla dessa straffpredikningar hafva enligt mitt förmenande icke kunnat hafva annan följd än den att försvaga ansvaret hos den, som egentligen bör bära det, nemligen drinkaren. Lär man drinkaren att urskulda sig med "det olycksaliga bränvinet" m. m., då tyckes det mig vara alldeles klart, att man icke med samma effekt kan mot honom rigta förebråelser för rusdryckernas missbruk. Det är derför också, skulle jag tro, en riktig tanke hos komitén, då den föreslagit att börja på att röra vid dessa bestämmelser i tillverkningslagen, genom hvilka lagstiftaren likasom stämplar tillverkaren af bränvin såsom en sämre medborgare, därför att han tillverkar bränvin. Om man kunde åstadkomma afskaffande af all bränvinsförsäljning och tillverkning i landet, vore det visserligen ett mål att sträfva efter, men jag tror icke, att någon inom Kammaren vågar taga ett sådant steg. När man måste medgifva en tillverkning inom landet, kan jag icke finna det rätt af lagstiftaren att stämpla såsom mindre hederliga de medborgare, som utöfva en näring, som sålunda är loflig. Det är ur den synpunkten, som jag tror att komiténs förslag, som medgifver läkare

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.*
(Forts.)

rätt att utöfva bränvinsbränning, är riktigt. Jag tror ett sådant medgifvande vara riktigt äfven därför, att läkaren liksom andra medborgare, hvilka icke nu hafva rätt att idka bränvinsbränning, ju kunna blifva egare till egendom, der bränvinsbränning bedrifves. Genom ett sådant lagstadgande, som nu finnes, antingen hindrar man en sådan person att begagna sin egendom eller tvingar honom att afhända sig denna egendom eller blifva lagbrytare. Den mening i detta hänseende, som sedan 1855 kvarstår i vår lagstiftning, har fått ett mycket pregnant uttryck i en skrift, som i början af 1876 ingick till Kongl. Maj:t från Gefle nykterhetsförening och som sedermera biträds af en massa medborgare i hela landet, hvilkas petitioner gäfvö närmaste anledningen till bränvinskomiténs nedsättande.

Deri föreslås tvenne bestämmelser såsom blifvande lagbestämmelser i afseende på bränvin. Den ena lyder så, "att rättighet och möjlighet för stads- eller landskommun att bedrifva bränvinsförsäljning undanrödjes" och den andra, "att förbudet för vissa embets- och tjenstemän att befatta sig med tillverkning eller försäljning af bränvin utsträcker till alla statens embets- och tjenstemän, äfvensom till den, som skall vara till riksdagsman valbar". Här se herrarne bäst, hvarthän en sådan tendens kan leda. Man vill stämpla både tillverkningen och försäljningen af bränvin såsom något nesligt, man vill hänvisa såväl tillverkningen som försäljningen till den lägsta klassen af medborgare och tror sig dermed verka något godt. Jag kan förstå, att den, som har den åsigten, att försäljning af bränvin är en neslig gerning, äfven måste anse, att tillverkningen är det, men jag kan icke förstå, huru min ärade vän på göteborgsbänken, som med en sådan värme under en lång följd af år kämpat för göteborgssystemet, fortfarande kan stå på den ståndpunkt han gör i afseende i tillverkningslagen. Det förefaller mig, som om det så kallade göteborgssystemet väsentligast ginge ut på att vilja lyfta kroghandteringen genom att lägga den i händerna på samhällets bästa medborgare. Man vill derigenom, på samma gång man minskar frestelsen för den, som är begifven på starka drycker, på honom sjelf lägga ansvaret för missbruk vid förtäring af dessa drycker. Men är man af den åsigten i afseende på bränvinsförsäljningslagen, så tyckes det mig vara inkonsekvent att vilja i tillverkningslagen stämpla bränvinstillverkarne såsom en sämre klass af medborgare.

Vidare har samme ärade talare äfven opponerat sig mot den ändring, som först af komitén och sedermera af Kongl. Maj:t föreslagits i det hänseendet, att man tagit bort orden "i bolag", som förekomma i den nu gällande tillverkningslagen, och han tycktes vilja säga, att i det formella vilkoret om bolag skulle ligga någon trygghet för, att missbruk vid bränvinstillverkningen skulle förekommas. För min del kan jag icke begripa, hur detta formella vilkor skulle kunna hafva en sådan verkan. Det finnes, så vidt jag vet, då det icke är fråga om någon särskild firma, ingen annan bestämmelse för de vanliga solidariska bolagen, än att bolagsmännen skola upprätta skriftlig afhandling. En sådan lära väl ifrågavarande bränvinstillverkare för sin egen säkerhets skull göra, och då uppfylla de äfven

detta vilkor. För öfrigt förefaller det mig alldeles klart, att den nuvarande lagen, oaktadt den begagnar ordet bolag, icke kan hafva för afsigt, att de, som under denna form utöfva bränvinsbränning, skola uppfylla någon särskild formalitet, ty 2:dra paragrafen i nu gällande lag innehåller alla de fordringar, som lagstiftarne ställt på dem, som vilja utöfva bränvinsbränning, vare sig i bolag eller såsom ensamma personer.

*Angående
förslag till ny
bränvinställ-
verkningslag.
(Forts.)*

Ytterligare har samme talare opponerat sig mot den lydelse, Kongl. Maj:t gifvit åt paragrafen i afseende på boställen, och förmenar, att det borde heta helt enkelt "å ecklesiastiska boställen", derför att det numera icke finnes några andra boställen, som af tjensteinnehafvaren bebos. Nu är emellertid förhållandet, att det finnes en hel klass af civila boställen, nemligen länsmansboställen, som ännu bebos af tjensteinnehafvarne, och meningen är, att dessa tjenstemän fortfarande åtminstone inom vissa gränser skola bebo sina boställen. Vidare lär det äfven finnas, ehuru i en mindre sfer, militära boställen, som af tjensteinnehafvaren bebos, så att det eger nog sin grund, att Kongl. Maj:t affattat paragrafen i ifrågavarande hänseende på sätt som skett.

Min ärade vän på göteborgsbänken slutade med att åberopa en stor tjock bok, som genom hans eller andras försorg blifvit utdelad bland Kammarens ledamöter, och yttrade, att denna bok visade, att en öfvervägande och afsevärd del af svenska allmänheten tänker lika med honom i denna fråga. Då han inskränkte sig till ett sådant generelt omdöme, skall jag icke ingå i något detaljeradt bedömande af hvad denna bok innehåller, utan äfven för min del inskränka mig till ett generelt omdöme, som dock blir af något annorlunda beskaffenhet än hans. Jag vill då först och främst i afseende på de frågor, på hvilka de många svaren blifvit lemnade, säga, att dessa frågor äro tendensiöst uppställda. Svaren hafva så godt som blifvit lagda i munnen på de svarande. Man har ur komiténs förslag utbrutit enstaka satser utan någon motivering och frågat, hvad tänker ni om det eller det? Också har det inträffat, att icke så få hafva svarat: att de icke kunde svara på dessa frågor, utan ville se förslaget i sin helhet, innan de svarade. Jag ber vidare att få erinra derom, att det icke är riktigt att på detta sätt gå land och rike omkring och vända sig till kyrkoråd och kommunalnämnder för att få höra deras mening i frågor, som ensamt tillkomma Konung och Riksdag att afgöra. • Vidare vill jag säga, att i denna bok finnas åtskilliga svar, som äro sådana, att, om komitén skulle vilja inför domstol åtala dem som afgifvit svaren, de ovilkorligen skulle blifva dömda till ansvar derför.

Jag anhåller att få yrka bifall till den föredragna paragrafen.

Herr Liss Olof Larsson: Efter de många talare, som här uppträdt i denna fråga, har jag icke många ord att tillägga, och skulle väl kunnat inskränka mig till att blott instämma i hvad flere af dem yttrat; men då jag nu fått ordet, skall jag be att få nämna, att jag för min del yrkar afslag på hela det föreliggande förslaget. Jag gör detta, emedan det icke synes mig vara lämpligt att ingå i pröfningen af en ny lag för tillverkning af bränvin, innan man fått

Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)

kännedom om lydelsen af den nya lagen för försäljning af samma vara. När jag genomläste föreliggande förslag, syntes det mig, som om det varit bränvinsbrännare, som uppsatt hvarje paragraf af förslaget. Att så icke är förhållandet vet jag nog, men det föreföll mig så, som om hela denna lag vore skriven blott i afsigt att tillgodose deras intressen.

För min del vill jag ingalunda stämpla bränvinsbrännarne, derföre att de äro sådana, såsom oärliga eller mindre hederliga människor, men är det så ytterst nödvändigt, som man velat påstå, att genast införa kontrollapparater vid bränvinstillverkningen, är det väl derför, att man icke kan lita hvarken på tillverkaren eller kontrollören, och då ser det sannerligen icke så helt ut med hvarken ärligheten eller hederligheten hos desse. Det ser åtminstone ut, som om både komitén och Utskottet hyst mycket tvifvel om dessa egenskaper hos berörda personer. Men när jag icke vill stämpla dessa personer såsom oärliga, kan jag icke heller inse nödvändigheten af att just nu införa de här ifrågasatta kontrollapparaterna vid hvarje bränneri, innan man anställt nog omfattande försök dermed och kunnat utröna, hvad kontrollapparaterna duga till. Så länge det skall finnas bränvin, vill jag icke att man skall lägga obehöriga hinder i vägen för dess tillverkning, men jag vill, när man genom en lag underlättar möjligheten att producera bränvin, på samma gång se den lag, hvari genom bestämmes det sjelfförvar, svenska folket får mot denna fiende, hvilken, säga hvad man vill, har åstadkommit mera ondt för landet än — jag vågar säga det — sammanlagdt alla dess krig under ett eller annat århundrade. När jag kommer hem till Dalarne, är också den första fråga, som ställes till mig, denna: skall man då aldrig få bugt på denna syndaflod, som kallas bränvin? Skall man aldrig kunna förhindra, att den flödar ut öfver landet och åstadkommer det största elände och förderf samt lemnar förfärande spår efter sig öfver allt, der den far fram? Kunna konung och Riksdag lugnt åse, huru en mängd människor supa ihjel sig, huru tusenden genom bränvinets begagnande störtas i fattigdom och elände, huru fångelser och hospital befolkas af drinkare, utan att skyndsamt söka förekomma denna förbannelse?

Man har nu här ett förslag, som går ut på att så mycket som möjligt underlätta tillverkningen af denna vara, som åstadkommer så oerhörda olyckor och eländen, men med det andra viktiga förslaget, det allra viktigaste, hvilket omnämnes i den skrifvelse, som 1877 i frågan afläts till Kongl. Maj:t, eller att få en lag, som mera hindrade missbruk af bränvin, har man icke gjort sig någon brådska, och likväl begärde Riksdagen att få ett förslag, just i det syftet, redan till påföljande riksdag, d. v. s. till 1878 års riksdag. I stället har man lagt största vigten vid att underlätta tillverkningen af bränvin och att få mycket bränvin, under det hufvudsaken af hvad Riksdagen begärde alldeles lemnats å sido. Jag för min del får dock å nyo förklara, att jag icke vill gå in på någon del af denna lag, förr än jag i sammanhang dermed också får se förslag till ny lag angående försäljning af bränvin.

Såsom ett bevis på, huru man vill behandla bränvinsbrännarne

och på den likställighet inför lagen, som de skulle komma att få, gent emot andra svenska medborgare, behöfver man endast läsa igenom sammansatta Bevillnings- och Lag-Utskottets betänkande, der man finner, att, om en bränvinsbrännare bryter upp ett lås, som kontrollör åsatt, samt går in och tager bränvin, betraktas detta icke som stöld, och han får endast plikta litet för hvad han gjort. Men om en annan klifver öfver ett plank och stjälar ett ägg för att lifnära sig dermed, blifver han dömd såsom inbrottstjuf. En bränvinsbrännare skulle blott få plikta litet, om han vid en bränvinstransport toge tusentals kannor bränvin, och först när han gjort något dylikt upprepade gånger, skulle han kunna få ett högre straff. Detta är en lag, hvartill man saknar motstycke inom hela kriminallagstiftningens område, och det förefaller mig i högsta grad besynnerligt, att nämnda Sammansatta Utskott, i hvilket sitta flere lagkarlar, kunnat föreslå en sådan undantagslag. Om än alla andra medborgare blifva stämplade såsom tjufvar, när de gjort sig skyldiga till tjufnad, eller såsom bedragare, om de begått bedrägeri, eller såsom försnillare, om de försnillat något, och få ett strängare straff därför, lär dock, enligt Sammansatta Utskottets förslag, förhållandet icke vara enahanda med en bränvinsbrännare, hvilken i likartade fall skall kunna undslippa genom att betala några kronor i böter och derefter blifva ansedd för lika hederlig människa som förut. Det var icke en sådan lag, jag tänkte mig, när Riksdagen skref till Kongl. Maj:st med begäran om att få en lag, hvarigenom missbruket af starka drycker skulle kunna hämmas, och hvarigenom man skulle kunna få dithörande bestämmelser ordnade. Det första man såsom svar härfpå får, är ett förslag, som lättar tillverkningen af bränvin; men lagen om, huru man skall kunna hämma det olyckliga missbruket af detsamma, skjuter man undan.

Jag skall icke längre upptaga Kammararens tid. Jag skall helt enkelt förklara, att jag yrkar afslag icke blott på den föredragna paragrafen utan äfven på hvarje af de efterföljande, och jag kommer att yrka afslag på hvarje förslag, som icke på samma gång innehåller lag angående både tillverkning och försäljning af bränvin och hvarigenom de, som icke äro bränvinsbrännare, få makt att skydda sig för faran af detta bränvin, hvarmed man tänker öfversvämma hela landet.

Herr Sven Nilsson: Då jag deltagit i bränvinslagstiftningskomiténs arbeten, anhåller jag få besvara de ärade talare, som yttrat sig emot det föreliggande förslaget. Jag var likväl högst tveksam, huruvida jag skulle begära ordet eller icke, sedan den förste talaren benämnt den dryck, som så allmänt i vårt land begagnas, eller bränvinet, med namnet "djefvulsdryck", och sedan så många af Kammararens ledamöter häri instämde med honom, allra helst då jag sjelf både förtär och tillverkar bränvin, ett yttrande från denne talares sida, som naturligtvis af giltiga orsaker icke kan framkalla något svar från mig. Jag känner nemligen allt för väl i hvilket förhållande jag i förevarande hänseende måste stå till honom och de

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

öfrige Kammarens ledamöter, som med honom instämt, men jag tror också att det sunda förnuftet bra litet skall fästa sig vid ett dylikt uttryck. Jag hade emellertid väntat, att nämnde talare likaväl som den siste ärade talaren skulle framkommit med de anmärkningar mot det föreliggande förslaget, som de nu gjort. Om man nemligen går tillbaka till den öfverläggning som här i Kammaren egde rum rörande den skrifvelse till Kongl. Maj:t, som ligger till grund för komiterades betänkande, skall man finna, att det var just samme tvenne talare, som då framstälde mycket väsentliga anmärkningar mot den nu gällande bränvinsförsäljningslagen, och kanske också i någon mån mot tillverkningslagen, hufvudsakligen föranledda dertill af bränvin-supandets skadliga följder. De då framställda anmärkningarne voro dock af den beskaffenhet, att ingen visste hvad de ärade talarne egentligen åsyftade annat, än bränvinsmissbrukens förminskande, och jag tror också, att man förgäfvets skall söka att af deras vid detta tillfälle hållna anföranden finna, i hvilken riktning komiterades förslag enligt deras önskan skulle gå, eller huru man skulle söka bot för det onda. Om man velat lägga märke till deras här i dag hållna anföranden, tror jag att man skall finna alldeles detsamma som af deras förra anföranden. De säga äfven nu, att lagstiftningen bör ändras i mera sedlig riktning, men de hafva icke nämnt på hvad sätt man skall finna något botemedel, och jag är för min del äfven fullkomligt öfvertygad om, att de ärade talarne sjelfva icke heller hafva detta fullt klart för sig. Det är ej svårt att klandra det bestående, men att sätta något i stället är ej alltid så lätt, och så torde förhållandet vara i detta fall.

Jag tror för öfrigt att botemedlet för det onda, som nu anses så farligt, nemligen bränvinssupandet, icke bör sökas i en ändring af nu gällande bränvinstillverkningsförordning, utan fast mer af försäljningslagen, och då ett nytt förslag i afseende på denna senare lag förekommer till Kammarens afgörande, då först kan det vara tid att tala om botemedlet för detta onda.

Orsaken, hvarför Kongl. Maj:t nu framlagt detta lagförslag före förslaget till ny försäljningslag, kan naturligtvis icke vara någon annan, än den, att Kongl. Maj:t velat söka att så snart som möjligt förbättra kontrollen vid bränvinstillverkningen, och jag hemställer huruvida det kunnat vara lämpligt att utbryta just denna fråga från tillverkningslagen i sin helhet, utan att på samma gång taga med äfven de andra delarne af denna lagstiftning, som Kongl. Maj:t ansett böra ändras, enligt hvad Kongl. Maj:ts proposition i ämnet visar. Jag tror således för min del, att Kongl. Maj:t i detta fall handlat både rätt och klokt, och jag tror äfven, att om man nu antager det föreliggande lagförslaget, kan ett blifvande förslag till försäljningslag i alla fall antagas eller förkastas, allt eftersom Kammaren anser ett blifvande förslag om ny försäljningslag vara nödvändigt, klokt och rättvist, eller icke, oberoende af det beslut Kammaren nu fattar.

Den förste ärade talaren ansåg äfven, att hvad Kongl. Maj:t här i § 1 föreslagit skulle kunna verka till återinförande af den s. k. husbehofsbränningen. Jag vågar dock försäkra, att detta anta-

gande är ett fullkomligt misstag, ty denna § innehåller endast och allenast ett förtydligande af den nu gällande lagen, och mot att förtydliga en lag hade jag för min del trott, att denne ärade talare icke skulle hafva något att invända. Om man jemför denna 1 §:s lydelse i den gamla och den nu föreslagna lagen, skall man finna, att deri förekommer ingen väsentlig skilnad; och den ärade talaren medgaf ju också sjelf, att den nu gällande lagen vid tillämpningen allmänt tolkas på det sätt, Kongl. Maj:t här föreslagit. Jag vågar äfven påstå, att enligt den nu gällande lagen kunna, och i verkligheten också uppgöras, bolagsordningar för tillverkning af brännvin på alldeles samma sätt, som den föreslagna lagen afser, och för dem, som icke vilja bilda bolag, blir äfven förhållandet detsamma, ty nu föreslagna lag tillåter inga andra rätt att tillverka brännvin, än den gamla lagen medgifver, utom läkare, som väl ej kan medföra någon våda.

Samme ärade talare ansåg också såsom en särdeles stor förtjenst hos regeringen, att hon lemnat å sido komiterades förslag att nedsätta minimiltillverkningen från 200 till 100 kannor. Jag är för min del fullt öfvertygad om att den ärade talaren tagit miste, då han trodde, att man genom införande af ett dylikt stadgande skulle återinföra husbehofsbränningen och ingalunda verka i sedligt syfte. Enligt nu gällande lag kan man nemligen till och med tillverka mindre än 100 kannor om dygnet, om man så vill, ty flere personer kunna komma öfverens om att bränna på en gång gemensamt 200 kannor om dygnet och sedan dela bränninet, hvarigenom det önskade resultatet kan vinnas. Det utslutna stadgandet inverkar alltså icke, enligt mitt förmenande, på sjelfva saken, i sådant syfte, utan tvärt om, ty en bestämmelse af 100 kannor såsom minimum för tillverkningsdygnet skulle verkat derhän, att en del brännerier kunde bränna mindre än de nu nödgas göra.

En del hemmansegare, som äro aflägsset boende från befolkade eller uppodlade trakter, kunde då få bränna 100 kannor om dagen i stället för att de nu tvingas att ofta med stort besvär bränna minst 200 kannor om dagen. Jag tror således, att den ärade talarens anmärkning äfven i detta fall, sedd från sedlighetens synpunkt, var oriktig.

Det hade således, på samma gång det blifvit en fördel för den mindre hemmansegaren — om komiterades förslag antagits — äfven verkat i sedlighetens intresse i den mening talaren åsyftade, nemligen minskning i tillverkningen. Snarare tror jag då, att talaren bort vända sig emot Kongl. Maj:ts förslag, om höjande af maximibeloppet till dubbelt emot det nuvarande, som helt naturligt skall verka i det syfte, för hvilket han synes hysa för stor farhåga, och konsekvensen af hans slutsatser skulle alltså leda till ett yrkande om afslag på denna del af Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Lyttkens framstälde ett yrkande och stödde detta på det särskilda skälet, att han icke ville vara med om införande af kontrollapparater i vårt land, förr än de blifvit mera allmänt erkända, och han var äfven nog djerf att föreslå, att Kongl. Maj:t skulle försöksvis införa kontrollapparater vid några brännerier, men icke vid andra. Sist af allt skulle jag för min del vilja vara med om något sådant,

*Angående
förslag till ny
brännvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

som att införa dylika kontrollapparater vid några brännerier, men icke vid alla. Ty det är ju uppenbart, att denna kontrollapparat måter vida noggrannare än med det nuvarande kontrollsystemet kan ske. En bränvinstillverkare således, hos hvilken kontrollen komme att verkställas med en dylik apparat, skulle komma att lida en ganska känbar förlust, i förhållande till den, hos hvilken det gamla kontrollsystemet fortfor; och en ganska stor orättvisa skulle sålunda vederfaras den, hos hvilken en kontrollapparat blefve införd. Men låtom oss icke göra orättvisorna större, än de redan äro. Skola kontrollapparater införas, bör det ske hos alla bränvinstillverkare, ty meningen med dessa apparater är naturligtvis den, att göra beskattningen lika hos alla tillverkare, i främsta rummet för att i detta afseende förekomma underslef vid bränvinsbeskattningen. Jag för min del vill visst icke uttala något förklenande omdöme om bränvinskontrollörerne, men då jag sjelf deltagit i afgifvandet af komiterades betänkande och dess motivering, torde Kammaren kunna finna, hvad jag tänker om det nuvarande kontrollsystemet. Jag för min del vill hafva ett sådant kontrollsystem, att man icke kan stämpla hvarken bränvinsbrännarne eller kontrollörerne såsom snart sagt bedragare, ty sådant är verkligen för närvarande det allmänna ryktet om dem i vidsträckt kretsar i landet. Huruvida nu verkligen dessa rykten äro sanningsenliga eller icke, lemna jag för öfrigt derhän, men af stor vikt torde det dock vara att kontrollen blir sådan, att dylika rykten kunna häfvas, och detta tror jag ej kan ske, utan att man gör sig till godo det mekaniska kontrollsystemet, som andra länder redan under flera år måst tillgripa. En annan stor fördel af det nu föreliggande förslaget i afseende på kontrollväsendet hos oss ligger deri, att bränvinsbrännaren och kontrollören derigenom blifva så godt som alldeles åtskilda, under det att i den nuvarande lagen är föreskrifvet, att kontrollörerne skola åtnjuta bostad och föda hos bränvinsbrännaren, och Kammaren torde kunna finna, i hvilket förhållande de då lätt kunna komma att stå till hvarandra, och hvilka olägenheter häraf kunna följa. Det synes mig vara alldeles uppenbart, att förhållandena i detta afseende sådana de nu äro icke allenast äro otillfredsställande utan i hög grad skadliga och böra derföre förändras. Samme ärade talare anmärkte äfven, att det icke gäfves någon visshet om att de ifrågasatta kontrollapparaterna uppfylde sitt ändamål. Men vi hafva dock i detta afseende att åberopa erfarenhet i andra länder. Kongl. Maj:t har särskildt utsändt en sakkunnig person, som i frågan afgifvit sitt omdöme, och hvars utlåtande är bifogadt komiterades sista förslag, som således bör vara för Kammaren allmänt känt, och jag vågar hemställa, huruvida icke denna persons yttrande kan tillerkännas vitsord. För min del gör jag det och tror, att dessa kontrollapparater för sitt ändamål äro fullt tjenliga. I närheten af min hemort har en sådan kontrollapparat varit uppställd och använd under flera år, der bränvinsbränning årligen pågår under fem månader. Jag har der försökt att förskaffa mig de mest noggranna uppgifter om resultatet af denna apparats verksamhet såväl af bränneriegarne som af kontrollörerne och öfverkontrollörerne, och alla hafva öfverensstämmande uppgifvit, att apparaten under

en tillverkningstid af fem månader icke slagit fel på öfver, men oftast under, 100 kannor. Jag måste således äfven fästa afseende på den erfarenhet vi redan ega i vårt eget land, och är jag sålunda äfven med anledning häraf för min del desto mera öfvertygad om, att dessa kontrollapparater äro fullt användbara och ändamålsenliga, och jag känner icke någon dylik apparat, som är egnad att uppfylla sitt ändamål så tillfredsställande som den, hvilken regeringen såväl som komitén ifrågasatt. I händelse emellertid uppfinningarne i detta afseende skulle, som vi hoppas, komma att gå framåt, och nya apparater uppfinnas, bättre än de nu föreslagna, föreställer jag mig, att Kongl. Maj:t skall i anledning deraf vidtaga de åtgärder, hvarigenom statens intressen på bästa vis tillgodoses. Det nu föreliggande förslaget lägger icke hinder i vägen för ett sådant tillvägagående. Men det är af den allra största vikt, att de apparater, som vid brännerierna skola begagnas, äro af den beskaffenhet, att de både mäta och profva bränvinet, och i detta afseende göra den lefvande kontrollen så vidt möjligt öfverflödigt, ty om så ej sker, äro kontrollapparaterna utan det ringaste gagn; och jag hoppas derföre, att aldrig någon Konungens rådgifvare skall föreslå Kongl. Maj:ts införande af andra apparater för bestämmandet af skattens erläggande vid de svenska brännerierna, än sådana som i sig innebära den dubbla uppgiften, att angifva volymen af det bränvin som genomrinner apparaten, reduceradt till normalstyrka, och i detta afseende göres tillverkaren oberoende af kontrollören.

Vidkommande derefter den utsträckta nederlagsrätten, hvori man velat finna att deri skulle ligga en fara för bränneriegarne, kan jag icke heller i något afseende dela en sådan åsigt, som Herr Lyttkens derom uttalade, lika litet som att i denna utsträckning skulle ligga en fördel, först och främst för de stora och kapitalstarke köpmännen. Jag är för min del af en helt motsatt mening och är således öfvertygad om nyttan och nödvändigheten af att det här föreliggande förslaget antages. Det måste vara en fördel för bränvinstillverkaren att, i motsats till hvad nu är fallet, slippa uttaga bränvinet från nederlagen den 1 Oktober, hvarigenom många tvingas att vid den tiden sälja sitt bränvin till den kapitalstarke köpmannen, som är mäktig och, snart sagdt, då kan få köpa bränvin för hvad det behagar honom betala. Det måste äfven vara till gagn för såväl det allmänna som bränvinstillverkaren samt den mindre kapitalstarke köpmannen, om denne senare får nederlagsrätt, och derigenom blir i tillfälle att kunna konkurrera med den rikare köpmannen. Det måste derjemte vara en fördel för det allmänna, att ej, såsom nu ofta händer, den 1 Oktober, då nederlagsrätten upphör, stora kapital på en gång dragas ur den allmänna rörelsen och hopas i ränterierna, till stor skada för alla landets näringar. Den som således vill sätta sig in i frågan, skall nog finna, att förslaget om nederlagsrättens utsträckning nog skall medföra nytta såväl för bränvinsbrännaren och den mindre kapitalstarke köpmannen som äfven för det allmänna.

Hvad nu slutligen beträffar den misstanke, som den siste ärade talaren uttalade emot bränvinskomiténs ledamöter, så vill jag helt och hållet fritaga oss derifrån. Han sade nemligen, att det såge ut som

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)

om komitén vore sammansatt endast af bränvinsbrännare, som uppgjort förslaget i eget intresse. För min del vill jag äfven i egenskap af bränvinstillverkare helt och hållet fritaga mig för den särskildt emot mig rigtade, ganska graverande misstanke, dessa ord i sig innebära. Då jag arbetade i denna komité, arbetade jag i statens och det allmännas intresse och alldeles icke i mitt eget eller i något enskildt intresse. Hade jag det gjort, skulle jag inom komitén hafva kommit till ett annat resultat. Att den ärade talarens misstro i detta fall är ogrundad borde vara tydligt för en och hvar, som ej är förblindad af förut fattade meningar i bränvinsfrågan, eller som velat göra sig klart reda för hvad det nu föreliggande förslaget i sig innebär. Jag hoppas också, att Herr Liss Ol. Larsson om denna sin mening skall vara temligen ensam, och jag trotsar, att någon annan i denna Kammare skall kunna våga påstå, att jag eller någon annan af bränvinskomiténs ledamöter skulle sett bort från statens och arbetat i eget intresse.

Jag anhåller om bifall till förslaget.

I detta yttrande instämde Herrar *Aug. Peterson, Ola Månsson* och *Farup*.

Friherre Fock: Att uppträda i denna fråga är kanhända för mig en pligt; och jag medgifver villigt, att jag känner denna pligt tung och ansvarsfull. Jag skall härvid icke egentligen bemöta den förste ärade talaren, då jag öfverensstämmer med honom i det syfte, hvar-till han vill komma, om jag ock skiljer mig från honom i sättet att komma dit.

Det är likväl en punkt, som jag vill upptaga till besvarande, nemligen den ärade talarens yttrande, att en reaktion i fråga om bränvinstillverkningen för närvarande skulle göra sig gällande, i det att man skulle söka återföra det gamla olyckliga tillståndet med husbehofsbränning. Deremot vill jag på det bestämdaste protestera, och till stöd härför torde blott behöfva anföras, dels att, då det för omkring 10 år sedan tillverkades bränvin vid emellan fyra och fem hundra brännerier i vårt land, dessas antal för närvarande nedgått till omkring 300, dels ock att under det för ett tiotal af år sedan årliga tillverkningen vid hvarje bränneri var i medeltal emellan tjuogu och trettio tusen kannor, den nu stigit till närmare sextio tusen kannor. Detta kan väl icke anses häntyda på en återgång till husbehofsbränningen.

Jag går nu att, så godt jag förmår, bemöta min aktade vän på hallandsbanken, hvilkens ord i denna fråga förtjena särdeles afseende, på grund af den stora, praktiska erfarenhet han i saken eger. Han motsatte sig först den lilla skatteförhöjning, som här är i fråga. Denna förhöjning i skatt är föranledd af öfvergången till metersystemet, hvilken öfvergång åter står i ett ytterst nära samband med införandet af kontrollapparater. Man kan naturligtvis icke sätta i fråga, att dessa apparater skola göras efter det gamla, utan efter det nya måttssystemet. Dessutom, hvad skatteförhöjningen beträffar, så har jag visserligen varit med om åtskilliga, som jag vill hoppas, *reformer*

i bränvinslagstiftningen, hvilka medfört lättnader för tillverkaren genom att möjliggöra tillverkningens utförande på ett rationellare sätt. Så t. ex. har bränningstiden blifvit utsträckt från 2 till 7 månader, tillåtelse meddelats att tillverka bränvin i samband med jästberedningen äfven under sommarmånaderna, och nederlagsrätt vid brännerierna medgifvits etc. Hvarje sådan underlättnad för tillverkaren har likväl ständigt varit åtföljd af en skatteförhöjning. Jag har för min del icke velat vara med om att genom dylika lättnader göra bränvinet ett enda öre billigare, hvilket det skulle blifva, om man medgäfvade lättnader utan en motsvarande förhöjning i skatt. Här äro nu verkliga föreslagna några sådana lättnader, och jag vill hafva dem motvägda af den föreslagna skatteförhöjningen; och denna föreställer jag mig för öfrigt icke skall röna synnerligt motstånd af alla dem, som klart och tydligt inse, att ett bland de kraftigaste sätten att motverka missbruket af rusdrycker dock ligger i att göra dem dyrare.

Jag öfvergår nu till de så mycket omtalade kontrollapparaterna. Rörande behovet af dylika apparaters införande hos oss har här redan yttrats åtskilligt; och hvad som i det fallet blifvit sagdt af personer, hvilka sjelfva tillverka bränvin och kommit från orter, der denna tillverkning bedrivs i ganska stor skala, bör verka starkt på öfvertygelsen om behovet af ifrågavarande apparater. Den af Kongl. Maj:t föreslagna apparaten, konstruerad af *Siemens*, har den dubbla egenskapen att på samma gång uppmäta kanntalet (jag begagnar det gamla uttrycket) och prova bränvinets styrka. Den löser således problemet i sin helhet. Andra apparater, som kunna ifrågakomma, angifva endast kanntalet, men kontrollpersonalen får fortfarande prova styrkan och uppmäta temperaturen. Herrarne kunna således finna, att dessa senare apparater endast till en del lösa den uppgift, som med dem är afsedd. Hvilkendera apparaten, som således eger företräde, derom kan icke något tvivel uppstå, förutsatt att man förvärfvat sig visshet om, dels att de äro tillräckligt varaktiga, ej utsatta för tillfälliga afbrott eller rubbningar, hvarigenom de skulle störande inverka på tillverkningen, att de ej genom någon yttre afsigtlig åtgärd kunna bringas till missvisning, samt slutligen att de fel, som vidlåda alla apparater, de må nu vara af hvilken konstruktion som helst, icke vid dessa äro af den beskaffenhet, att apparaterna på grund deraf böra förkastas. De skäl och bevis, som, med hänsyn till dessa omständigheter, efter mitt förmenande, tala för de af Kongl. Maj:t föreslagna apparaterna, skall jag här söka framlägga.

Redan för öfver 10 år sedan erhöll jag kännedom om de Siemenska kontrollapparaterna. Jag begärde då och erhöll Kongl. Maj:ts tillstånd att för statens räkning inköpa tvenne dylika för att dermed anställa försök. Apparaterna uppsattes i tvenne brännerier, det ena nära Stockholm, det andra beläget i Skåne. Vid det förra bränneriet, hvilket låg mig närmast, anställdes en kontrollör med teknisk bildning och speciel kännedom om ifrågavarande handtering. Han uppmätte då bränvinet eller, rättare sagdt, han vägde det och provade det med normalinstrument, hvarjemte han afläste apparaten för att se, hvad den

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.*

angaf, och slutligen anställde han jemförelser mellan sin mätning och apparatens utslag; och visade sig resultatet häraf så tillfredsställande, att under den tid af omkring fem månader, som försöken pågingo, och hvarunder apparaten var i oafbruten verksamhet utan något som helst hinder eller afbrott i tillverkningen, myckenheten tillverkad bränvin uppgick enligt hans egen, noggranna mätning och beräkning till 55,945 kannor och enligt apparatens utslag till 56,004 kannor, allt af normalstyrka. Skilnaden mellan apparatens utslag och kontrollörens mätning var således endast 59 kannor, eller något öfver $\frac{1}{10}$ procent af hela tillverkningen. Nu vet hvar och en med någon erfarenhet i denna väg, att, om man uppmäter samma qvantitet bränvin vid olika tider, eller om tvenne personer hvar för sig verkställa uppmätningarne, skilnaden mellan mätningresultaten blir vida större och ofta uppgår till $\frac{1}{2}$ à 1 procent.

Oaktadt nyssnämnda gynsamma resultat tilltrorde jag mig dock icke att på grund af detsamma då föreslå apparaternas införande vid de svenska brännerierna, enär sådant i större skala ännu icke egt rum i något annat land och jag dessutom hade kännedom om, att uppfinnaren var sysselsatt med åtskilliga förbättringar i konstruktionen. Emellertid dröjde det icke länge, innan den Siemenska apparaten infördes i Ryssland, der, år 1872 eller 1873, ett antal af 1,200 stycken anbringades vid brännerierna. Med anledning deraf begärde jag genom svenska beskickningen i Petersburg upplysningar i ämnet och erhöll till svar, att de Siemenska apparaterna i Ryssland visat högst tillfredsställande resultat. Samtidigt anställdes i Tyskland genom offentlig myndighet, den s. k. "Normaleichungskommission", motsvarande vår justeringsstyrelse, de mest omfattande försök med apparaten, hvarvid hvarje enskild del af densamma underkastades så väl teoretisk granskning som praktisk undersökning; alla de yttre omständigheter, som kunde inverka på utslagen, blefvo tagna i ompröfning. Sedermera uppställdes omkring tjugu apparater vid lika många brännerier och arbetade under loppet af flera år utan afbrott — alla med tillfredsställande resultat.

Den redan år 1877 tillsatte komitén för öfverseende af gällande bränvinslagstiftning fick under loppet af sitt arbete med tillverkningslagen anledning att uttala sig för kontrollapparaters införande vid de svenska brännerierna, men ansåg nödigt att förut inhemta kännedom om alla de bestämmelser och anordningar, som i Ryssland voro vidtagna med afseende å dessa apparaters användning äfvensom rörande der vunnne erfarenhet. På hemställan af komitén uppdrog Kongl. Maj:t åt Justeringsdirektören Forssman att för nämnda ändamål afresa till Ryssland. Den berättelse, som Forssman afgifvit, är tryckt och utdelad till Kammarrens ledamöter, hvarföre jag icke skall upptaga tiden med någon redogörelse för densamma. Af denna berättelse framgår emellertid, att i Ryssland resultaten af den Siemenska kontrollapparaten fortfarande äro tillfredsställande. Äfven i Österrike och Ungern hafva ganska noggranna försök anställts med dessa apparater genom en komité, bestående af både tekniker, tjänstemän och tillverkare. Resultaten visade, att apparaterua angäfvö rätt inom $\frac{1}{3}$ procent. Såsom en

egenhet vill jag tillägga, att man vid dessa experiment jemväl anställde undersökningar rörande den inverkan, som magneten kunde hafva på apparaten — det hade nemligen uppgifvits, att magneten kunde förorsaka missvisning. Man utsatte densamma derföre för inverkan af en magnet af icke mindre än 40 skålp. bärkraft, med det resultat, att missvisningen icke blef större än den här ofvan angifna eller inom $\frac{1}{3}$ procent.

*Angående
förslag till ny
bränvinställ-
verkningslag.
(Forts.)*

Man har sport, hvarföre den Siemenska apparaten icke blifvit införd i Tyskland. Svaret är lätt. I Tyskland existerar ett helt annat beskattningssystem än härstädes. Der sker nemligen beskattningen icke efter kvantiteten tillverkad bränvin utan på grund af jäskarens rymd, hvadan apparatens användning icke kan komma i fråga. Emellertid pågår i Tyskland en ganska våldsam strid i fråga om öfvergång ifrån det hittills varande beskattningssystemet till den direkta produktbeskattningen; och i denna strid hafva äfven kontrollapparaterna fått deltaga samt derunder blifvit föremål för åtskilliga anmärkningar, hvilka dock aldrig blifvit bekräftade i praktiken. Äfven i Italien anställdes af en för sådant ändamål tillsatt komité jemförande försök mellan Siemens kontrollapparat och en annan sådan, konstruerad af Dolainski, hvilken blott uppmätte rymden. Resultaten af dessa försök voro likaledes till fördel för Siemens apparat, och genom lag af den 31 Juli 1879 blef denna apparat föreskrifven vid de italienska brännerierna, der sedan December månad samma år sådana till ett antal af 40 äro i verksamhet; och hafva skälen, som ledde till deras antagande, visat sig fullständigt hållbara.

I vårt grannland Danmark utgår bränvinsskatten för närvarande, likasom i Tyskland, efter rymden af de vid mäsningen använda jäskaren. Men der har länge stått på dagordningen frågan om att öfvergå till direkt produktbeskattning och i sammanhang dermed att använda Siemens kontrollapparat. Der hafva äfven sedan år 1871 försök anställts med denna apparat, och danska regeringen har till den nu församlade danska riksdagen ingått med framställning i ämnet jemte förslag om de Siemenska kontrollapparaternas användning. I detta förslag lemnas en redogörelse för de motiv, som föranlett mätapparatus införande, och det heter der i fråga om de försök, som blifvit gjorda, ordagrant följande: "De försök, som år 1871 påbörjades med mätarens (den Siemenska) anbringande i närvarande brännerier, hafva blifvit oafbrutet fortsatta med samma gynsamma resultat." Dessutom upplyser danska regeringens betänkande att — hvad jag förut anmärkt — i Ryssland under loppet af åren 1872 och 1873 anbragtes i brännerierna 1,200 stycken Siemenska mätapparater och under de följande åren till och med 1878 ytterligare 1,300 stycken, samt att ryska regeringen är betänkt på att, med utbytande af den ännu delvis använda Stumpes, införa Siemens apparat vid alla brännerier i det ryska riket.

Det har blifvit uppgifvet, att Siemens apparat blifvit förkastad i Österrike och Ungern på grund af der anställda försök. Då denna underrättelse föreföll något öfverraskande, har förfrågan härom gjorts hos Sveriges och Norges minister i Wien, som i bref, dateradt den

*Angående
förslag till ny
bränvinställ-
verkningslag.*
(Forts.)

29 Mars innevarande år, meddelat följande. "Till svar å ärade brevet af den 18 dennes får jag härmed äran meddela, att, enligt de upplysningar jag erhållit, är den Stumpeska apparaten redan föråldrad och föga nyttjad, hvaremot Siemens apparat allmänt användes här i Österrike. Det har äfven blifvit mig meddeladt, att ett nytt system "Dolainsky" snart skulle försökas och börja användas." Det torde under sådana förhållanden vara förlätligt, att man med ett visst förtroende omfattar den Siemenska apparaten.

Min ärade vän på hallandsbänken har icke velat motsätta sig kontrollapparatus införande, men han har föreslagit, att apparaten måtte införas endast vid vissa brännerier, för att derigenom må vinnas en så småningom stigande visshet om apparatus lämplighet. I likhet med en föregående talare befarar jag, att en sådan åtgärd skulle vara mindre välbetänkt. Att införa kontrollapparater vid vissa brännerier, men icke vid alla, att mot vissa tillverkare framkasta miss- tanke om oärlighet, och att underkasta vissa brännerier strängare bestämmelser än andra, det öfverensstämmer icke med den likhet inför lagen, som i alla afseenden är så önskvärd. Om deremot den ärade talaren modifierade sitt förslag derhän, att vid ett bifall till Kongl. Maj:ts proposition skulle fogas det vilkor, att, äfven efter apparatus införande, kontrollörerne under någon tid fortfarande såsom hittills skulle mäta och profva bränvinet, skulle jag gerna vilja derpå ingå. Det är nemligen alltid en vansklig sak att hastigt öfvergå till en ny anordning, och det skulle vara godt, att under någon tid de nya förhållandena kunde få, så till sägandes, växa sig in i medvetandet.

Samme ärade talare yttrade sig också mycket skarpt mot den föreslagna utsträckningen af nederlagsrätten. Den skulle icke vara förenlig med god ordning. Den ifrågasatta förflyttningen af bränvin från ett nederlag till ett annat skulle blifva svår att kontrollera; nederlag skulle uppstå vid gästgifvaregårdarne; fördelarne skulle företrädesvis tillfalla de stora handelshusen och städernas bränvinsbolag; en stor del bränvin skulle undandragas beskattning; inkomsterna af bränvinsbeskattningen skulle förskjutas m. m. dylikt. Åtskilliga af dessa anmärkningar påminna lifligt om de anmärkningar, som framställes, då för elfva år sedan nederlagsrätt vid brännerierna medgafs. Det medgafs då innehafvarne af brännerier rättighet att derstädes å nederlag upplägga bränvin. Denna tillåtelse skulle, sade man då, medföra vådliga följder: skatten skulle förskjutas; den skatt, som rätteligen borde inflyta på hösten, skulle icke inbetalas förr än på sommaren nästa år; nederlagsrätten skulle kunna leda till försnillning och befordra öfvertillverkning m. m. — jag vet icke hvad ondt allt skulle åstadkommas. Tillverkarne skulle stjäla ut bränvin från nederlagen och sedermera bränna upp dessa, och på sådant sätt skulle staten kunna förlora skatten. Hvad af allt detta har inträffat? Elfva år äro förflutna sedan den ifrågavarande nederlagsrätten infördes i bränvinslagstiftningen och, såvidt jag vet, äro alla nöjda dermed, och staten har derigenom ännu icke förlorat ett enda öre.

Det nu föreliggande förslaget rörande nederlagsrätten sönderfaller i flera delar. En vigtig del deraf är, att det skulle medgifvas inne-

hafvarne af sådana nederlag rätt att låta bränvinet derstädes ligga kvar efter tillverkningsårets slut eller den 1 Oktober. Nu föreskrifver lagen nemligen, att man väl får lägga in bränvin på nederlag huru mycket som helst, men att det ovilkorligen skall vara uttaget och skatten derfor erlagd före den 1 Oktober hvarje år. Kongl. Maj:ts proposition och Bevillings-Utskottet föreslå nu ett medgifvande, hvarigenom bränvinet skulle kunna få ligga kvar på nederlaget ännu längre, dock emot erläggande af särskild afgift i vissa fall. Syftet med ett sådant medgifvande ligger icke långt borta. Om, såsom för icke länge sedan var fallet, vårt land hugnäs med en särdeles rik potatisskörd, hvilken svårigen kan afyttras till utlandet, och möjligen också samtidigt svårt bergningsväder såväl för potatis som spanmål inträffar, så blir deraf en följd en starkt uppdrifven tillverkning af bränvin. Då nu lyckligtvis icke förbrukningen af bränvin håller jemna steg med tillverkningen, blir följden deraf, att en större quantitet bränvin samlas på nederlagen, så att i September månad der ännu finnas kvarliggande milliontals kannor.

Om jag minnes rätt, lågo för ett par år sedan öfver 4 millioner kannor vid denna tid på nederlag. Inträffar nu också samtidigt en mindre god penningställning i landet, faller bränvinet i pris, om allt bränvin före den 1 Oktober måste tagas ut från nederlagen, och detta är enligt nu gällande bestämmelser nödvändigt, ty i annat fall låter Konungens Befallningshafvande utmäta och försälja detsamma på offentlig auktion. Kan en sådan bestämmelse befrämja något intresse?

Icke kan det ligga i tillverkningens intresse, ty icke kan det lända tillverkningen såsom industri till fördel, att en massa bränvin sålunda till underpris tvingas ut i marknaden. Lika litet kan det ligga i sedlighetsens intresse, att på detta sätt en stor mängd bränvin nästan på en gång tvingas ut i rörelsen till underpris.

Icke heller kan det vara med rättvisa och billighet förenligt, då de utländske importörerne af med bränvin likstälda varor, såsom konjak och rom, ega rätt att låta dessa ligga ända till 5 år på nederlag. Jag kan omöjligt finna något giltigt skäl för en dylik bestämmelse.

Att deremot nederlagsrätten kan åstadkomma en förskjutning af statsinkomsterna, medgifver jag gerna; och detta var just hvad som skedde äfven år 1871. Men hela detta förslag, mine Herrar, går ut på att förvandla bränvinsskatten till en konsumtionsskatt och att göra statsverkets inkomster beroende af den årliga konsumtionen och icke uteslutande af tillverkningen. Följden häraf skulle naturligtvis blifva, att statsverkets inkomster inflöto mera jemnt. Det kunde icke vidare inträffa ett sådant fall som för ett par år sedan, då bränvinsskatten till följd af nederlagstvånget sprang upp till 18 millioner för att året derpå sjunka ned till 14 millioner kronor. En sådan ojemn fördelning af skatten kan icke vara uti statsverkets intresse. Det måste vara vida bättre, om statsinkomsterna jemnare fördelas. Hvad den ärade talaren mest yttrade sig emot, och som han måhända starkast höll på, var rättigheten att förflytta bränvin från brännerinederlagen till särskilda större nederlag. Om herrarne vilja studera bränvinsstatistiken här i landet, skola herrarne finna, att vid denna tid af året ligger

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.*
(Forts.)

bränvin på nederlag vid omkring 300 brännerier, vid några 5,000 kannor, vid andra 10,000, 15,000, 20,000 och ända till 50,000 kannor och derutöfver; kan det på något sätt lända till skada, om nu ett större eller mindre antal af dessa bränvinsnederlag flyttas tillsammans på ett ställe? Derigenom skulle för staten uppkomma mindre kostnader i och för tillsynen, och mindre risk, det lärer väl icke kunna bestridas. Men härigenom, säger man, skulle tillverkarne göras beroende af de stora handelsbolagen i städerna och af de stora bränvinshandlarne, som skulle veta att deraf begagna sig för att slå all bränvinshandel under sig. Jag vet icke, om detta ändå håller streck. Det är väl fallet nu, att den, som har penningar, kan slå under sig varan genom att betala både skatten och bränvinet och derpå göra en god affär, emedan det icke är många personer, som kunna konkurrera med honom. Men om deremot ett sådant medgifvande lemnas, som förslaget innehåller, så förefaller det ju alldeles påtagligt, att detta skall underlätta konkurrensen, enär icke så stora kapital erfordrades för att deruti deltaga. En sådan anordning skulle kosta statsverket stora belopp, säger man, jag tror att det gick på millioner. Det måtte här vara någon brist i uppfattningen hos mig, ty jag kan ej se annat än att för hvarenda kanna bränvin, som tages ut och konsumeras, betalas äfven skatt, såvida bränvinet icke försnillas. Naturligtvis skulle komma att inträffa, att ett år, då större tillverkning af bränvin egde rum, staten icke finge mera skatt än hvad som svarade mot samma års förbrukning, men det följande året finge staten skatt för mera bränvin än som tillverkats, därför att konsumtionen då vore större än tillverkningen. Det är således blott en förskjutning af statens inkomster, en förskjutning som redan nu eger rum jemväl i fråga om utländska varor, som ligga på nederlag. Jag är ingen vän af bränvinstillverkning och ännu mindre af konsumtionen, men jag vill åt den svenska bränvinstillverkningen häfda samma rätt, som tillkommer den svenske importören af franskt druffbränvin, hvilket han både får inlägga på nederlag och förflytta från ett nederlag till annat.

Förflyttningen skulle blifva förenad med stora svårigheter, säger man. Dessa svårigheter slipper dock Riksdagen att dragas med, emedan det skulle öfverlemnas åt Kongl. Maj:t att föreskrifva den kontroll samt de vilkor och afgifter, som härmed skulle vara förenade. Denna nederlagsrätt skulle Kongl. Maj:t bevilja; men Kongl. Maj:t kommer otvifvelaktigt aldrig att bevilja sådan rätt åt gästgifverierna.

Min ärade vän och kamrat på dalabänken yttrade sig också mot förslaget. Jag skall dock icke trötta Kammaren med upptagandet af hans anmärkningar; endast med anledning af hans yttrande, att när han komme hem till sin provins, så frågade hans kommittenter honom, om han icke lyckats få bugt med den syndaflod på bränvin, som nu är rådande, tillåter jag mig erinra, att hans kommittenter hafva nog fått bra bugt med densamma, ty det finnes icke något enda bränneri i hela Dalarne.

Jag yrkar bifall till Utskottets betänkande.

Herrar *Ola Andersson* i Burlöf och *P. Pehrsson* i Törneryd för-
enade sig med Friherre Fock.

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

Herr Lyttkens: Då jag förra gången hade ordet, yrkade jag återremiss af denna paragraf. Då jag emellertid sedermera fått veta, att Första Kammaren antagit de första §§ i lagen, och först vid frågan om kontrollapparaterna beslutat en återremiss — den har nemligen vid 26:te paragrafen beslutat en ändring, hvilken berör 23:dje paragrafen — så ock då det således tjenar till ingenting att återremittera denna paragraf, emedan ett sådant beslut skulle hafva till resultat, att Kammaren finge från Bevillnings-Utskottet en anmodan att, emedan Första Kammaren godkänt förslaget, i ämnet fatta beslut, ber jag att få återtaga mitt yrkande om återremiss och i stället för- ena mig med dem, som yrkat afslag, icke derföre att denna paragraf har någon så stor betydelse, utan emedan jag vill yrka afslag vid alla paragrafer, med undantag af dem, som afse kontrollapparaterna.

De skäl, som jag anført för min åsigt, har Friherre Fock väl sökt vederlägga. Jag skall icke tala om hans beskrifning på apparatens användning, ty den är nog riktig, men jag vill fästa uppmärksamheten på ett förhållande rörande dess användande i Ryssland och Tyskland, hvarpå han visserligen häntydde, men icke lade tillräcklig vikt, nemligen att beskattningen hos oss är helt och hållet grundad på det tillverkade kanntalet, då den i dessa länder är beroende på mängden af mäsck, det vill säga å mäsckarens antal och storlek; och då blir apparatens arbete helt enkelt och kan verkställas af hvilken apparat som helst. Jag vill icke neka till, att Siemens apparat är sinnrik och förträfflig. Jag var med, när densamma afprovades; men jag frågar, om någon tror, att vi kunna till den 1 Januari eller till den 1 Oktober anskaffa dessa 300 apparater, och få dem af sakkunnige personer uppsatta och justerade? Det är för mig åtminstone ofattligt, huru detta skall kunna låta sig göra på så kort tid. Möjligen skulle man kunna få apparaterna från fabriken, men sedan skola de uppsättas på brännerierna, för hvilket ändamål de ingenjörer, som dermed komme att taga befattning, måste färdas omkring till minst trehundra olika ställen i landet, och att detta komme att kräfva sin tid och blifva förenadt med hvarjehanda svårigheter, är lätt att inse. För min del hade jag derföre önskat, att tillräckligt med penningar stälts till Kongl. Maj:ts förfogande att uppsätta så många apparater, som funnes lämpligt. Deremot har man invändt, att de bränvinsbrännare skulle finna sig generade, hos hvilka sådana apparater blefve uppsatta. Men jag tror att hvarje redbar och ärlig bränvinsbrännare tvärt om med glädje skall mottaga desamma, väl vetande att derigenom undanrödjast de misstankar, som med nuvarande förhållanden annars så lätt kunna uppstå — och den icke redlige må gerna känna sig knuffad.

Friherre Fock nämnde, att det icke vore tänkbart att få sådana apparater, som angäfve det tillverkade bränvinets myckenhet i kanntal, utan i liter. Ja, detta medgifver jag gerna, men jag kan för min del icke se något hinder för kontrollörerne att förvandla det angifna liter- talet till kannor, hvarigenom skatten fortfarande och intill dess den

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

vigtiga saken i sin helhet blifver ordnad komme att utgå på sätt som hittills skett.

I frågan om nederlagsrätten yttrade samme högt ärade talare det jag skulle hafva sagt, att genom denna rätt möjliggjordes en mängd underslef, och att derigenom många millioner kunnor kunde borttagas. Men så yttrade jag mig icke, utan jag framhöll endast det origtiga uti att staten genom nederlagsrättens utvidgande lemnar bränvinshandlarne och de som vilja spekulera i bränvin betydliga förmåner genom räntan å den obetalta skatten, och jag tror att den som vill se saken, sådan den är, icke skall kunna vederlägga detta. Vidare har jag icke, såsom man velat påstå, sagt att genom rättigheten att upplägga bränvin på nederlag i enlighet med 19:de paragrafen skulle uppstå sådana å en mängd af små gästgifverier. Nej, tvärt om påstår jag följden blifva den, att de, nemligen nederlagen, helt och hållet komma i händerna på de stora bränvinshandlarne och gifva dem ofantliga fördelar på andras bekostnad. Men det är dock icke så mycket vid detta jag fäst mig, som dervid att staten går miste om räntan på de betydliga belopp, som den på detta sätt förskotterar bränvinshandlarne och som således komma dessa och icke hvarken staten eller konsumenterna till godo. Det måste nemligen betraktas som en present åt dem, att de för ganska långa tider slippa betala ränta på de betydliga belopp, som det åligger dem att sedan utbetala i skatt till staten för det bränvin, hvilket de få hafva på nederlag. Man har sagt, att detta vore fördelaktigt i synnerhet under svåra år, då det vore godt om potatis, eller då säden blifvit skadad i bergningen, emedan derigenom möjliggjordes dennas förvandling till bränvin. Men är det dock så nödvändigt att förvandla potatisen eller den skadade säden till bränvin, och är det icke fullkomligt lika bra att göda kreatur dermed, och detta med mera fördel numera, sedan danskarne vägrat mottaga våra kreatur och derigenom lärt oss att vi kunna sjelfva uppgöda och direkt utföra till England.

Det har vidare sagts, att det skulle blifva jennare inkomster för staten, när dessa bestämdes af konsumtionen. Men denna konsumtion är äfven underkastad betydliga vaxlingar och beroende af många faktorer, ibland andra af trävarurörelsen, som utöfvar mycket inflytande på bränvinskonsumtionen, då, såsom man vet, när folket har god förtjenst, äfven betydligt mera bränvin konsumeras än annars. Följaktligen kan jag ej heller finna, att detta skäl för nederlagsrättens utsträckande är hållbart.

Den ärade talaren yttrade, att vid fråga om införande af nuvarande nederlagsrätten förespeglades samma faror. Ja, det uttalades också då betänkligheter, och just derföre vidtogos åtgärder för nederlagsrättens begränsning, hvilket hade till följd att förskjutningen af skattens inbetalning, som då var mycket stor, begränsades till 12 månader. Nu är det fråga om att ännu längre utsträcka denna tid, men vi hafva haft erfarenhet af hvad staten förlorar på sådana förskotteringar.

Jag instämmer således med dem, som yrkat afslag å denna paragraf, för att sedan vid 23:dje paragrafens behandling yrka bifall till denna

senare med de modifikationer och ändringar, som kunna föränledas af Första Kammarens beslut. Jag återtager följaktligen mitt yrkande om återremiss, på det att en voteringsproposition må kunna uppställas mellan det nya förslaget å ena och den nu gällande lagen å andra sidan. För min del yrkar jag bibehållande af den gamla lagen och afslag å den nya.

*Angående
förslag till ny
brännvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

Chefen för Kongl. Finansdepartementet Herr Statsrådet Thempander: Den omfattning diskussionen erhållit redan vid den nu föredragna 1 § af det föreliggande lagförslaget skulle kunna påkalla ett mycket utförligt anförande från min sida, om jag nemligen skulle anse mig böra till besvarande upptaga alla de anmärkningar, som mot förslaget här blifvit anförda. Efter de yttranden, som redan afgifvits dels af två talare på stockholmsbänken och dels af en talare på skånebänken, anser jag mig emellertid kunna hufvudsakligen inskränka mig till att åberopa hvad af dem blifvit anfördt till stöd för den Kongl. propositionen. Det har verkligen för mig varit en öfverraskning att här finna ett så starkt motstånd göra sig gällande emot den Kongl. propositionen, hvilken jag dock anser gå i en rigtning, som borde vara tilltalande för såväl dem, som äro vänner af nykterhetens befrämjande, som dem, hvilka stå på statskassans bästa. Allra minst hade jag väntat mig att få höra mot detta förslag framkastas en invändning gående derpå ut, att förslaget skulle vara egnadt att i någon mån motverka nykterhetsintresset. Här har redan af föregående talare framhållits den stora uppgift, brännvinstiftningen har i sedlighetens intresse; men denna uppgift måste främjas dels genom en väl ordnad brännvinsförsäljning och dels genom beskattningen å varan, under det att de öfriga delarne af tillverkningslagen, som icke röra beskattningsfrågan, icke kunna anses ega något sammanhang med nykterhetsaken. Jag kan icke hjälpa att jag tror, att man gör sig skyldig till ett stort missförstånd, då man anser att dessa bestämmelser angående tillverkningen, mot hvilka man här rigtat sina anmärkningar, skulle kunna utöfva något menligt inflytande i sedligt afseende. I trots af detta och ehuruväl jag i det anförande till statsrådsprotokollet, som åtföljer den Kongl. propositionen, erkänt, att de skäl komitéen anført för t. ex. tillverkningstidens utsträckning till hela året i princip och från den synpunkt jag nyss antydde äro fullt berättigade och icke i någon mån egnade att motverka nykterheten, har jag likväl, med kännedom om den ömtåliga beskaffenheten af denna lagstiftning, ansett mig icke böra tillstyrka Kongl. Maj:t att för närvarande ifrågasätta en dylik utsträckning. Men att denna 1 § eller de förändringar Kongl. Maj:t i öfrigt nu föreslagit skulle kunna i sedligt afseende väcka betänkligheter, det hade jag sannerligen icke kunnat föreställa mig, än mindre, att en sådan uppfattning skulle kunna tillvinna sig några större sympatier inom Kammaren. Visserrigen var det mig redan förut icke obekant, att den förste ärade talaren anser äfven åtskilliga andra delar af tillverkningslagen ega stor betydelse i sedligt hänseende. Jag kan nu icke dela denna hans uppfattning, och jag tror, att det behöfves all den värma i känslan för nykterhetens sak, som utmärker

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.*
(Forts.)

den talaren, för att finna något sådant. Jag säger icke detta för att i någon mån rigta något klander mot denne högt ärade talare. Den stora, tilltalande och fosterländska sak, för hvilken han så varmt intresserar sig, kräfer hängifna kämpar, och lyckligt är att sådana finnas. Men detta hindrar dock icke, att man vid bestämmandet af lagstiftningens detaljer handlar klokare genom att låta en lugnare stämning träda i känslans ställe; och gör man det, då vågar jag påstå, att man skall hafva svårt att tro, det några vådor i fråga om dessa rusdryckers begagnande skola kunna uppstå i följd af de af Kongl. Maj:ts nu föreslagna ändringar i 1 § af tillverkningslagen. Eller kan verkligen någon på allvar föreställa sig, att bränvinsströmmen skall flöda ymnigare derföre, att man ur lagen utesluter en i och för sig så oskyldig bestämmelse, som att i tjenst varande läkare icke må befatta sig med bränvinstillverkning, eller derföre att man icke uttryckligen förbjuder vissa tjänstemän, som eljest icke må befatta sig med bränvinstillverkning, att dock vara delegare i aktiebolag, som utöfvar dylik tillverkning? Anledningen hvarföre jag ansett det vara af vigt att i lagen uttryckligen betona, att det endast är styrelsemedlemmarne och icke alla delegarne i ett aktiebolag, som behöfva hafva de kvalifikationer lagen fordrar af dem, som vilja utöfva tillverkning af bränvin, har varit den, att jag trott, att svårigheter skulle kunna uppstå, om t. ex. en innehafvare af dylika aktier dör och bland arvingarne finnas personer, som icke ega dessa kvalifikationer. Hellre än att då en sådan person möjligen till namnet lemnar ifrån sig sin aktie, men i i sjelfva verket kvarstår som aktieegare, har jag trott lagstiftaren kunna medgifva en sådan persons kvarstående i bolaget, blott han icke såsom styrelsemedlem får taga befattning med bolagets rörelse.

Det torde dock från de fleste talares sida, hvilka uppträdt emot Kongl. Maj:ts förslag, icke vara de i 1 § föreslagna ändringar, som framkallat motståndet, utan lärer väl detta härröra från helt andra orsaker. I afseende på en af dessa betänkligheter, nemligen den som rör den finansiella sidan af saken, ber jag att få åberopa hvad redan blifvit af Bevillnings-Utskottets ärade ordförande anfördt. Då talaren på hallandsbänken yttrat betänkligheter mot den föreslagna utsträckningen i nederlagsrätten, emedan den skulle åstadkomma en förskjutning af statens inkomster från det ena året till det andra och derföre medföra rubbningar i de uppgjorda beräkningarne öfver statsinkomsterna, må jag bekänna att den invändningen synes mig svårligen kunna tillmätas någon betydelse. Bränvinsskatten, mine Herrar, är ju afsedd att vara en konsumtionsskatt, och då kan det väl icke finnas något berättigande för staten att upptaga skatten förr än varan öfvergår till förbrukning. Lika litet som staten uppbär tull för alla dessa stora quantiteter af t. ex. konjak eller socker, så länge de ligga på nederlag, lika litet finnes någon anledning att beskatta å nederlag qvarliggande bränvin. Aldrig har jag hört att det uppstått någon förskjutning af tullinkomsten derför, att man beräknat denna inkomst icke efter de varuquantiteter, som importeras, utan endast efter den varumängd, som konsumeras. Det naturligaste är väl att skatten beräknas efter det konsumtionsbehof, som förefinnes. Detta

konsumtionsbehof kräfver att tillfredsställas, och deraf betingas skattens inflytande till statskassan, och under sådana förhållanden inflyter skatten mycket jemnare än om man till grund för sina beräkningar lägger den större tillverkning eller import, som under ett eller annat år af en eller annan orsak kan komma att ega rum. Af det inom landet tillverkade bränvin, som är afsedt icke att konsumeras inom landet, utan att utföras på den utländska marknaden, får ju staten i sjelfva verket icke ett öre i skatt och bör icke heller hafva det. Men enligt nu gällande lag måste tillverkaren erlægga skatt äfven för detta bränvin, ehuru han sedermera återfår skatten genom restitution; och dessa restitutioner af erlagd tillverknings-skatt, de medföra för statskassan beaktansvärda olägenheter. Då skatten inflyter i statskassan, vet man nu icke, till huru stor del staten får behålla medlen och lika litet när det kan komma i fråga att restituera större eller mindre del af dem: och detta är ur statsfinansiell synpunkt ganska ofördelaktigt. Men denna olägenhet undvikas, om man i lagstiftningen fasthåller, att tillverknings-skatten är en konsumtionsskatt, och att staten icke bör uttaga skatten annat än i samma mån varan göres till föremål för konsumtion inom landet.

Man har sagt, att den utsträckta nederlagsrätt, som nu af Kongl. Maj:t föreslagits, skulle medföra en förlust för statskassan genom räntepoffring, och att man genom denna utsträckta rätt skulle lemna den, som har ett sådant nederlag, ett slags räntefritt förlag. Jag ber härvid få erinra om hvad jag nyss yttrade, att staten endast för den kvantitet bränvin, som konsumeras, är berättigad att taga skatt; och tillverkaren får ju icke från nederlaget uttaga bränvin utan att han därför betalar skatt. Det är visserligen riktigt, såsom Herr Lyttkens med ett exempel anförde, att då en person, som har nederlag, börjar sin rörelse för året med 10,000 kannor bränvin på nederlaget samt under året tillverkar eller köper och på nederlag upplägger ytterligare 100,000 kannor, men icke blifver i tillfälle under året sälja mera än 100,000 kannor, han sålunda har 10,000 kannor kvar vid årets slut på sitt nederlag för hvilka skatt fortfarande är ogulden. Men hvad betyder väl detta? Om dessa 10,000 kannor äro af det bränvin, han köpt, eller utgöra samma bränvin, han hade i behåll från årets början, det är staten fullkomligt likgiltigt. Det gör detsamma, om han säljer det bränvin, han hade balanserat från förra året, eller det han under året köpt; ty för det bränvin, han sålt, har han fått erlægga skatt. och om de ena eller andra bränvinskärlen ligga kvar vid årets slut, är ju för staten utan betydelse, blott de innehålla den obeskattade kvantiteten 10,000 kannor. Man har vidare påstått, att den utsträckta nederlagsrätten skulle medföra någon sorts fördel för städerna, och att man skulle monopolisera bränvinsförsäljningen, om denna affär underlättades genom den utsträckta nederlagsrätten. Detta påstående är redan af talaren på skånebanken besvaradt. Det är väl också just motsatsen till ett sådant monopol, som genom detta förslag skulle framkallas. Jag frågar, huruvida icke just det förhållande, som för närvarande existerar, eller att man måste vid en viss tid på året uttaga *allt* bränvin från nederlaget, är egnadt att framkalla ett monopol till förmån för de kapitalstarka bolagen, som befatta sig med

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

bränvinsaffärer. Deremot, om man utsträcker nederlagsrätten så, att skatt ej behöfver erläggas för det bränvin, som ligger på nederlag, lemnar man ju tillfälle äfven åt den mindre kapitalstarke att köpa bränvin, ty han behöfver i sådant fall icke vara rustad både med inköpssumman och skatten. Det är lättnad och större konkurrens i den stora bränvinshandeln, som detta nya stadgande skulle medföra, och sådant leder icke till något monopoliserande, under det att de nuvarande förhållandena otvifvelaktigt äro mera egnade att framkalla något dylikt.

Man har talat åtskilligt om kontrollapparaterna. Om det gäller att yttra sig om dessa apparaters beskaffenhet, befinner jag mig tyvärr i den ställning, att jag icke derom kan uttala något på sjelfständiga insigter i ämnet grundadt omdöme, jag förfogar icke öfver de tekniska insigter, som fordras för att kunna bestämma, huruvida den ena eller den andra apparaten är till sin konstruktion den bästa. Men äfven om man icke eger dessa tekniska insigter — och jag förmodar, att åtskilliga af Kammarens ledamöter i det hänseendet befiuna sig i samma ställning som jag — kan man dock göra alldeles klart för sig, hvad man med dessa apparater vill vinna; och det är, enligt Kongl. Maj:ts förslag, att få en kontrollapparat, som icke blott mäter bränvinets volym utan äfven graderar dess styrka, hvarigenom man skulle göra sig oberoende af kontrollörens personliga ingripande vid bestämmande af tillverkarens skattepligtighet. Det har talats om, att det finnes en apparat, hvilken skulle användas på ett och annat ställe i utlandet, hvilken uppfyller blott den ena funktionen, nemligen mätningen, men att man borde försöka anbringandet af en sådan apparat åtminstone i vissa brännerier. För min del får jag dock säga, att om kontrollapparaten icke uträttar mera än nämnda apparat — den Stumpeska — gör, skulle jag icke vilja tillstyrka Riksdagen att öfvergå till användande af det mekaniska kontrollsystemet. I sådant fall kan man lika gerna hafva det gamla kontrollsystemet kvar, ty med den apparaten qvarstå till väsentlig del olägenheterna af den personliga kontrollen, hvilken framgent skulle blifva afgörande för tillverkningens resultat, hvilket, såsom bekant, beror af både mätning och gradering.

I fråga om vigten af bränvinskrollapparaterna har redan en och annan talare yttrat sig, och ber jag blott att i det afseendet få nämna, att jag icke många veckor innehafvt den plats, som jag för närvarande har äran bekläda, förrän behofvet af dylika apparaters införande framstälde sig för mig såsom alldeles oafvisligt. Det är obestridligt, mine Herrar, att det nuvarande kontrollsystemet är behäftadt med synnerligen stora brister; och det är mig en glädje att kunna här offentligt erkänna, att de personer, från hvilka framställningen i det syfte, att staten skulle anskaffa mekaniska kontrollapparater, företrädesvis inkommit, varit just bränvinstillverkarne i landet sjelfva. Såväl samtalsvis som genom skriftliga framställningar har jag af dem blifvit på det bestämdaste uppmanad att verka för sådana apparaters införande. Idkarne af denna handtering äro naturligtvis mest förtrogna med de förhållanden, under hvilka tillverkningen bedrifves. De inse därför också bäst, med hvilka brister det nuvarande kontrollsystemet är be-

häftadt. Och så långt ifrån att kunna, såsom en ärad talare här ytt-
rat, anse detta lagförslag vara så affattadt, som skulle det vara skrif-
vet af bränvinstillverkarne sjelfva, får jag säga, att det vittnar om ett
aktningvärdt drag hos dem, då de visat sig så angelägna om infö-
rande af en strängare kontroll i afseende på bränvinstillverkningen.
Och, mine Herrar, de, som äro intresserade för nykterhetens sak, kunna
väl icke vara utan intresse för den omständigheten, att för närvarande
en icke obetydlig qvantitet af tillverkad bränvin till följd af kontroll-
systemets bristfälligheter förblifver obeskattadt. Man har visserligen
anmärkt, att man här i landet icke hade någon erfarenhet i fråga om
kontrollapparaternas beskaffenhet, men den erfarenhet man i det hän-
seendet vunnit i utlandet lärer väl vara för oss fullt tillfredsställande,
då apparaterna der verkat under förhållanden, som äro fullkomligt
analoge med dem, hvarunder de skulle användas hos oss.

Med afseende på de svårigheter, hvilka man ansett skola uppstå
i följd af medgifvandet af *annat bränvinsnederlag* eller sådant, som
är fristående från bränneri, och i fråga om rätten att förflytta bränvin
från ett nederlag till ett annat, ber jag få säga, att den omständigheten,
att man i förslaget icke intagit de kontrollbestämmelser, som derom
erfordras, icke vittnar om, att förordnandet af den delen af nederlags-
rörelsen skulle möta några svårigheter. Vi hafva ju redan tullnederlag
i riket; och jag kan icke finna någon skillnad mellan bränvinsnederlag
och tullnederlag. Stora qvantiteter tullpligtiga varor forslas dagligen
från det ena tullnederlaget till det andra inom riket; och det lär
väl ej vara svårare att meddela sådana kontrollbestämmelser, att man
kan forsla bränvin från det ena nederlaget till det andra, än att så-
som för närvarande tillåta forslande af t. ex. konjak mellan neder-
lagen. De svårigheter, man i det hänseendet framhållit, äro således
icke något att fästa sig vid, ty jag har icke hört, att vid transporter
mellan tullnederlagen några missbruk eller försnillningar egt rum.

Vidare har under diskussionen bland de brister, förslaget skulle
ega, af en talare på dalabänken framhållits, att förslaget skulle gynna
tillverkarne af bränvin så till vida, att icke nog strängt ansvar vore be-
stämdt för den, som förskingrade på nederlag inlagdt bränvin. Är det
en brist i detta lagförslag, vidlåder samma brist jemväl den nu gäl-
lande försäljningslagen. Anledningen, hvarför en tillverkare, som för-
skingrar bränvin från nederlag, icke dömes såsom tjuf, är den, att det
på nederlaget inlagda bränvinet är hans egen vara. Man får inga-
lunda jemföra en tillverkares åtgöranden i detta fall med en tjufs;
ty för att en brottslig handling skall blifva tjufnad, fordras, att det
tillgripna godset skall vara annans egendom. Snarare kan man i detta
fall jemföra en bränvinstillverkare t. ex. med den, som bryter utmät-
ningsmans försegling och förskingrar utmätt gods. Äfven der är det
egaren sjelf, som tillegnar sig godset, fastän offentlig myndighet har
tagit det i mät till förmån för egarens borgenär; men egaren blir i sådant
fall icke tjuf, utan ådömes annat och mildare straff, än det, som är
stadgad för tjufnadsbrott.

Slutligen anförde samme talare på dalabänken, att han icke ville
godkänna förevarande lagförslag därför, att icke samtidigt föreläge till

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts)

antagande förslag till ny bränvinsförsäljningslag. Obestriddigen finnes mellan tillverkningslagen och försäljningslagen ett visst sammanhang, men detta gäller skattesiffran, och i den är ju någon väsentligare förändring icke föreslagen. I öfriga delar finnes mellan dessa lagar icke något slags sammanhang. Mekaniska kontrollapparaters införande vid tillverkningen utöfvar väl icke någon inverkan på bränvinsförsäljningen; en utsträckt nederlagsrätt utöfvar icke heller på försäljningen någon annan verkan än den fördelaktiga, att en tillverkare derefter icke tvingas att, såsom för närvarande är fallet, vid en viss period utkasta sin vara i handeln, hvilket verkar nedtryckande på varans pris — något, som man i allmänhet med rätta fruktar ur sedlighetens synpunkt.

Det är med stöd af hvad jag nu haft äran anföra och med hänvisning till de sakrika yttranden, som här förut i samma riktning afgifvits, som jag hoppas, att Kammarerna skall låta sina betänkligheter fara och ansluta sig till Kongl. Maj:ts af Utskottet i väsentliga delar tillstyrkta förslag.

Herr Folke Andersson: Herr Talman! Mine Herrar!

Som stiftandet af en lag för bränvinstillverkningen inom landet är af ganska stor vikt och betydelse, ty en dålig lagstiftning i detta hänseende har alltid haft och kommer att hafva de allra menligaste följder, och som ett nytt förslag till en sådan lag nu föreligger till behandling, skall jag be att få yttra några ord.

Då man läser Kongl. Maj:ts proposition om ny bränvinstillverkningslag med åtföljande statsrådsprotokoll öfver finansärenden den 4 Januari 1882 kan jag omöjligen komma till annan slutsats än att, om detta förslag blifver lag, endast bränvinsproduktioner och bränvinsbrännare der igenom blifva gynnade, men jag måste öppet bekänna, att jag anser denna industri icke vidare vara förtjent af någon uppmuntran ifrån statens sida, utan tvärtom. Här har talats mycket om sättet att kunna hindra missbruket af starka drycker: men då det sättes i fråga, då synes det som ingen skulle veta någon utväg att nå detta mål. Men det finnes åtminstone härutinnan *ett* radikalmedel, och det är att stryka ett streck öfver den nuvarande lagen och förbjuda *all* tillverkning af bränvin. Detta skulle åtminstone i någon mån verka, och jag önskar att den dag ej vore allt för långt aflägsen, då bränvinstillverkningen kunde, om icke helt upphöra, åtminstone inskränkas till det allra minsta möjliga belopp. Detta är åtminstone ett önskningsmål, som man kan hafva.

Om man nu betraktar bränvinslagstiftningen under föregående tider, så har man äfven dervid åtskilligt att lära. Man har gått, såvidt jag kunnat finna, den vägen, att man sökt förminska konsumtionen af bränvin genom att höja skatten. Vi finna, om vi se efter, att man 1879 slog in på denna väg och trodde, att man derigenom skulle förminska konsumtionen, och vi se att komitén också nu föreslagit förhöjning i skatten. Då nu emellertid förslaget framkommit, så har allt som tyckes gynna bränvinsbrännarna kommit med, men skatten är i det närmaste densamma. Jag tycker att det skulle hafva varit godt,

om både tillverkningslagen och försäljningslagen fått göra sällskap och blifvit ordnade på en gång, och jag vet icke, hvarföre det nu, då detta förslag föreligger, skulle vara hinder för att höja skatten för tillverkningen. Jag finner ett skäl till ett sådant förfarande äfven deri, att nu Kongl. Maj:ts förslag till ny tulltaxa föreligger, och då kunde man ju lagstifta för att höja tullen på importeradt brännvin och ställa den i harmoni med vår försäljningslag. Detta vore ett skäl, i fall det kunde verka. Men det finnes äfven andra skäl, som tala för att något bör göras i detta fall. Det har här talats om en mycket stor bok, och vi känna något hvar, hvad den innehåller, den har af en föregående talare på stockholmsbänken blifvit underkänd och hånad, men denna boken, mine Herrar, innehåller just hvad svenska folket tänker i denna fråga och bör icke lemnas utan allt afseende. Jag tror också för min del, att det ej kan vara politiskt klokt att alltid trotsa folkets rättvisa och billiga fordringar med visad köld och likgiltighet. Ty det pågår en rörelse i vårt land och det är icke obekant, att folket söker på allt sätt verka på människornas öfvertygelse om nödvändigheten att öfvergifva denna dryck, som skadar både enskilde och samhällen och kanske hela vår nation. De, som deltagit i denna rörelse, hafva ofta stämplats med förakt och blifvit smädade, men opinionens vind har nu börjat vända sig och i deras led hafva stält sig män med aktade namn och aktad samhällsställning och till och med en annan makt, som kallas den tredje statsmakten — hela den aktade svenska pressen — har trädt på deras sida och stämplar hvarje brott i detta fall med sitt rätta namn. Det är icke herrarne obekant, hurusom man dagligen i tidningarne får läsa tillkännagifvanden med öfverskrift: "*Brännvinets förbannelser*". Ligger det en sanning i detta uttryck, så borde vi gifva akt på detta tidens tecken och söka att i någon mån göra brännvinet mindre lätt åtkomligt för folket, så att vi ej lägga frestelsen i dess väg. Jag har hört personer, som sjelfve varit drinkare, säga: "tag bort brännvinet, tag bort det, ty människan har ej kraft att sjelf motstå detsamma", och jag tycker det vore billigt begärdt, om man i någon mån kunde bifalla en sådan önskan. Jag vet mycket väl, att det ej kan komma i fråga nu, men jag vill yttra min tanke i denna sak och jag önskar, såsom jag i början nämnde, att den dag ej må vara alltför långt aflägsen, då, om möjligt, brännvinet kunde inskränkas till den minsta möjliga proportion, så att det t. ex. endast användes för medicinska och tekniska behof. Jag tror att vårt land ingenting skulle förlora derpå.

Vill man oveldigt granska förhållandena, skall man snart på många håll finna de sorgliga följderna af brännvinets missbruk. Besöker man ett fängelse och tillfrågar brottslingen om anledningen till hans brott, skall man oftast få höra, att dryckenskapen dertill medverkat. Och på alla lifvets områden ser man dåliga spår efter brännvinets verkningar, och jag önskar derfor innerligt, att något kunde göras i denna fråga, ty, som jag förut sagt, om det nu föreliggande förslaget skulle antagas, verkade det mera till att befodra, än att motverka tillverkningen och konsumtionen af brännvin. Jag kan derfor icke vara med om detta förslag, utan yrkar afslag å detsamma.

*Angående
förslag till ny
brännvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)

Herr Magnus Jonsson: Jag är nästan helt och hållet okunnig i allt hvad som rör bränvinstillverkningen och kanske äfven temligen okunnig om lagstiftningen i detta ämne, men jag kan det oaktadt icke underlåta att i frågan yttra några ord, isynnerhet därför att jag icke hört någon af de föregående talarne klagöra betydelsen af denna 1 §, om hvilken vi nu diskutera.

Första momentet af denna paragraf visar oss hvilka som äro berättigade att inom riket tillverka bränvin, och i andra momentet finnes omnämndt, hvilka som äro förbjudna att idka denna näring. Men så kommer tredje momentet och lemuar just för dessa senare öppen en bakport, hvarigenom de kunna gå in. Kan man då säga, att detta är en lagstiftning, som på något sätt söker minska det elände, som uppstår genom bränvinsbränning och förtäring af bränvin? Jag kan för min del icke finna annat, än att, om man tolkar detta tredje moment rätt, skola icke allenast skollärare, ecklesiastikstatens tjänstemän, länsmän, landshöfdingar, domare, ja, kanhända till och med statsråd kunna inkomma genom den bakport, som här lemnas öppen, och allesamman blifva bränvinsbrännare. Jag undrar då, hvad det andra momentet i denna § skall tjena till, när man dertill lägger det tredje momentet, och för min del tycker jag, att man vid sådant förhållande gerna kunde stryka hela andra momentet, såsom alldeles betydelselöst. Jag måste beklaga, att icke Bevillnings-Utskottet uppmärksammat detta förhållande, att hvad man förbjuder i andra momentet, tillåter man i det tredje. Huru skall man kunna tänka, att en författning, som innehåller sådana bestämmelser, skulle omfattas med tillfredsställelse af svenska folket, som tydligt uttalat i hvad andra bränvinslagstiftningen borde gå, och som genom kyrkoråd och kommunalnämnder så godt som enhälligt opponerat sig mot och uttalat ett allvarligt afstyrkande af en sådan lag, som komiterade föreslagit. För min del finner jag det nu framlagda förslaget vara snart sagt ett hån mot svenska nationen.

Jag skall icke längre upptaga Kammarens tid, men vill gifva tillkänna att jag yrkar afslag å såväl den nu föredragna 1 § som å hela lagförslaget; dock med bibehållande af nu gällande 1 §.

Herr Liss Olof Larsson: Jag hade icke tänkt att begära ordet ännu en gång i denna fråga, men måste nu göra det, efter det Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet yttrat sig och dervid besvarat hvad jag yttrade angående straffbestämmelserna för förbrytelser begångna af bränvinstillverkare. Han påpekade nemligen, hurusom de nuvarande straffbestämmelserna voro desamma som nu föreslagits, och jag känner visserligen äfver att så är, men jag hade trott, att, när Kongl. Maj:t framkom med ett nytt förslag i syfte att förminska missbruket af bränvinet och få tillverkningsförhållandena bättre ordnade, det då hade varit Kongl. Maj:ts pligt att äfven tillse, att en sådan orimlig lagstiftning icke skall få kvarstå, som den, att, om en person begår stöld, han icke skulle straffas såsom tjuv, därför att han är bränvinsbrännare. Herr Finansministern yttrade visserligen, att här föreläge den stora skillnaden i ot vanlig stöld, att brän-

vinstillverkaren tillgriper sin egen vara, men jag tror för min del, att det kan vara tu tal om den saken, hvems varan är, då den sålunda tillgripes. Ty af det bränvin, som ligger på nederlag, föreställer jag mig största värdet ligga just i skatten, som icke är betald, men ej i sjelfva bränvinet, och således är det i detta fall staten som eger största delen i bränvinet. När man dertill besinnar, att vid tillgreppet brytes lås, ditsatt af offentlig myndighet, blir det temligen besynnerligt, synes det mig, att påstå, att en sådan förbrytelse icke borde stämplas såsom andra brott mot offentlig myndighet.

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

Ordföranden i Bevillnings-Utskottet förklarade att, då Herr Lyttkens, och äfven jag i viss mån, uttalade oss för den åsigt i fråga om kontrollapparaterna, att man skulle ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett anslag till inköp af några stycken apparater, för att ställas upp på några få ställen, att sådant icke låte sig göra derför att derigenom skulle bränmärkas de bränvinsbrännare, hos hvilka man uppstälde sådana apparater. Är det uteslutande af detta skäl som man måste köpa hela denna massa af apparater, så vill jag för min del icke vara med om att bevilja anslag dertill. Icke lära väl ifrågasvarande bränvinstillverkare kunna stämplas mer brottsliga än andra derför att Riksdagen föreslagit Kongl. Maj:t att inköpa en del kontrollapparater för anställande af de försök, som äro erforderliga innan man lägger sig till med en större mängd sådana apparater, och jag styrkes i denna min åsigt deraf, att samme talare uppgaf att många bränvinsbrännare hade bedt om att få sådana apparater. Dessa lära väl icke anse sig generade om de få hvad de önska. Jag kan naturligtvis hvarken yttra mig till fördel för eller till klander mot dessa apparater, ty jag förstår mig icke på dem. Man säger att de skola profva och mäta bränvinet. Hade de också jemte dessa två egenskaper den ännu viktigare egenskapen, att de kunde suppa upp bränvinet, då skulle jag genast bevilja anslag, så att en sådan apparat funnes för hvartenda bränneri, men då de icke hafva den egenskapen, så vill jag icke vara med om att bevilja anslag annat än till inköp af några få för att uppställa på försök.

Man har från statsrådsbänken och besynnerligt nog äfven af Bevillnings-Utskottets ordförande hört framhållas, att tillverkningskatt är en konsumtionsskatt och att det vore obilligt att tillverkaren skulle betala skatt för bränvin å nederlag förr än och i den mån bränvinet uttages från nederlag för att förtäras. Men för min del kan jag icke betrakta tillverkningskatten ensamt såsom en konsumtionsskatt, utan den borde väl äfven med skäl kunna få anses såsom en skatt, för det man får tillverka och sälja en vara genom hvilken land och folk göras olyckliga.

Det yttrades också af Bevillnings-Utskottets ordförande, att i Dalarne icke funnes något bränneri. Ja, så lyckliga äro vi verkligen der, men gif oss också rätt att förhindra införandet af bränvin, så skola vi icke hafva något emot att man i Skåne och Blekinge bränner hela året om. Men det är just det som bränvinstillverkarna i Skåne och Blekinge sätta sig emot.

Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)

Man säger att det icke är värdt att nu tala om missbruk vid förtärandet af bränvin, då det endast är fråga om tillverkningslagen. Jag ber att deremot få invända, att detta missbruk och tillverkningen stå i ett intimt sammanhang med hvarandra och jag tror därför att det är nödvändigt att, innan man bereder lättnader för tillverkningen, stifta en lag, som kan skydda oss mot en allt för stor tillverkning. Det är denna fråga jag vill hafva öppen just på grund af den erfarenhet jag under min riksdagsmannatid vunnit, att så snart det är fråga om att förekomma missbruk vid bränvinets förtärande eller att gifva oss större rätt att skydda oss mot superiet, så är det just tillverkarne, som äro de ifrigaste att motsätta sig hvarje inskränkning i den vägen.

Och det är ju naturligt, att de skola blifva så mycket mer intresserade därför, att den icke inskränkes, när det är fråga om att bereda lättnader för dem att tillverka bränvin och att lägga det på nederlag, och det är också gifvet, att de då skola söka att i sin mån befördra konsumtionen af bränvin så mycket som möjligt, för att kunna draga desto större nytta af den lättade tillverkningen.

Jag har temligen noga hört på diskussionen i ämnet, men ingen- ting har anförts, som kunnat rubba min öfvertygelse, hvarför jag vidhåller mitt yrkande om afslag.

Herr Hæggström: Jag hade icke tänkt begära ordet i denna fråga, och ett bevis därför är, att jag instämde i Herr Lyttkens' yrkande om återremiss, men när han nu afstått derifrån och i stället yrkat rent afslag på den föredragna punkten, skall jag be att få göra detsamma. Mitt yrkande går sålunda ut på afslag.

Emellertid, då jag nu fått ordet, skall jag be att få yttra mig något med anledning af ett uttalande från statsrådsbanken. Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet yttrade bland annat, att han förvånade sig öfver det motstånd tillverkningslagen från vissa håll rönt, och att förfäktarne af nykterhetsintresset gjort sig skyldiga till en missuppfattning; i bränvinslagstiftningen vore det en väl ordnad bränvinsförsäljningslag, och beskattningen af varan som hade största inflytande på nykterhets- och sedlighetsintressena, hvaremot tillverkningslagen icke kunde på dessa utöfva något inflytande.

Då ännu ingen bemött detta påstående, som förefaller mig rätt egendomligt, så vill jag upptaga det till besvarande.

Om man vill ha en tillverkning i gång, så är det väl också klart att denna tillverkning befrämjas, om man bereder den samma alla möjliga lättnader. Hvad går nu detta förslag ut på annat, än att bereda lättnader i tillverkningen, och om det verkligen vore sant, att bränvinstillverkningslagen icke hade något att göra med det sedliga intresset i frågan, hvarföre var man då så angelägen om att få bort husbehofsbränningen? Alla voro glada öfver att *den* togs bort och att en hämsko genom en ny lag lades på tillverkningen. Ty det är klart, att ju mera lättnader man bereder tillverkningen af bränvin, desto större blifver densamma, och blir tillverkningen allt för stor, har detta den effekt, att producenterne måste sälja sin vara till un-

derpris, hvaraf följden åter måste blifva, att ju billigare varan blifver, desto mera ökas konsumtionen. För min del anser jag därför att tillverkningslagen står i ett ganska väsentligt samband med det sedliga intresset.

Det kan icke falla mig in att ingå i någon granskning af hela förslaget, utan jag vidhåller emellertid mitt yrkande om afslag.

Herr Sven Nilsson: Jag skall blott be att med några ord få svara den siste och ett par af de föregående talarne, hvilka yttrat, att detta förslag endast skulle vara till stor lättnad för bränvinstillverkarne, och tvärtom för staten. Af dessa talare har dock ingen kunnat visa, hvari dessa lättnader bestå; man endast *talat* om lättnader, men man *nämmer* icke en enda sådan. Hvarken den siste ärade talaren eller någon af de andra har kunnat göra det af naturliga skäl. Är det månne en lättnad för bränvinstillverkaren, att man höjer skatten med nära 5 öre pr kanna? eller kan det vara en fördel för tillverkaren, att man från 3 till 2 procent minskar afdunstningen af det till normalstyrka reducerade bränvinet, som uppmätes. För min del kan jag icke förstå, att häri ligger någon lättnad. Jag skall be att få säga de ärade talarne, att äfven i vissa andra fall är lagen icke till någon lättnad för tillverkarne. I ett fall hafva lättnader beredts, nemligen genom den utsträckta nederlagsrätten, men denna rätt har blifvit utsträckt till jemväl andra än bränvinstillverkare, och således är denna lättnad icke blott tillkommen för bränvinstillverkare, utan jemväl för andra, och dessutom, såväl i detta som i alla andra fall, der man vill spåra lättnader för bränvinstillverkaren, har det blifvit stäldt så, att tillverkarne sjelfve få betala för dessa lättnader, derigenom att de hålla staten skadeslös för några uppoffringar härför, och då kan jag ej heller förstå hvari olägenheterna för staten skulle bestå.

Herr Hæggström: Af mitt förra anförande kunna herrarne finna, att jag icke tänker upptaga herrarne länge, men som jag blifvit apostroferad af den föregående talaren, ber jag att få säga några ord. Jag har icke varit med i Riksdagen så länge men dock tillräckligt länge för att vid de många tillfällen, då frågan om bränvinstiftningen varit före, få höra, att nederlagsrätten är till stor lättnad för bränvinstillverkarne. En annan lättnad för dem äro dessa försäljningsbolag, som bildat sig för att drifva bränvinstförsäljning i stor skala. Med ett ord, nog kan man nämna åtskilliga lättnader, hvaraf tillverkarne kommit i åtnjutande, men jag skall icke göra mig skyldig till att längre upptaga herrarnes tid genom att upprepa flera.

Öfverläggningen var slutad. Efter upptagande af de meningar, som derunder förekommit, gaf Herr Talmannen propositioner såväl på antagande af § 1 i det föreliggande förordningsförslaget som ock på yrkandet, att denna paragraf måtte erhålla samma lydelse som § 1 i nu gällande förordning angående vilkoren för tillverkning af bränvin; och förklarade Herr Talmannen sig anse den förra propositionen

*Angående
förslag till ny
bränvinstill-
verkningslag.
(Forts.)*

vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef begärd samt företogs, enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd, så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner 1:sta § i det förslag till förordning, angående villkoren för tillverkning af bränvin, som Bevillnings-Utskottet i andra punkten af Betänkandet N:o 7, framställt, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med förkastande af omförmälda § uti ifrågavarande författningsförslag, beslutat, att denna § skall erhålla samma lydelse som 1: § i nu gällande förordning angående villkoren för tillverkning af bränvin af den 23 Augusti 1876.

Omröstningen utföll med 81 Ja mot 100 Nej; varande alltså beslut fattadt i öfverenstämmelse med nej-propositionen.

Mot detta beslut anmäldes reservation af Herrar *A. Svensson* i Lösen och *Ola Månsson*.

Den vidare föredragningen af det förevarande betänkandet uppskötts till kl. 7 e. m., då detta sammanträde, enligt derom utfärdadt anslag, komme att fortsättas.

§ 5.

Godkändes nedannämnda förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser, nemligen:

af *Stats-Utskottet*:

N:o 27, angående *J. Bergströms*, *W. Carlbergs* m. fl:s frikallande från viss borgensansvarighet för återbetalning af två åt *Vessman-Barkens* jernvägsaktiebolag beviljade statslån;

N:o 28, angående de i 63 § Regeringsformen föreskrifna kreditivsummor; och

N:o 29, angående beviljad lån för fullbordande af tornbyggnaden å *Linköpings domkyrka*;

samt af *Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet*:

N:o 30, angående ändring af § 4 i lagen för Rikets Ständers Bank.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.